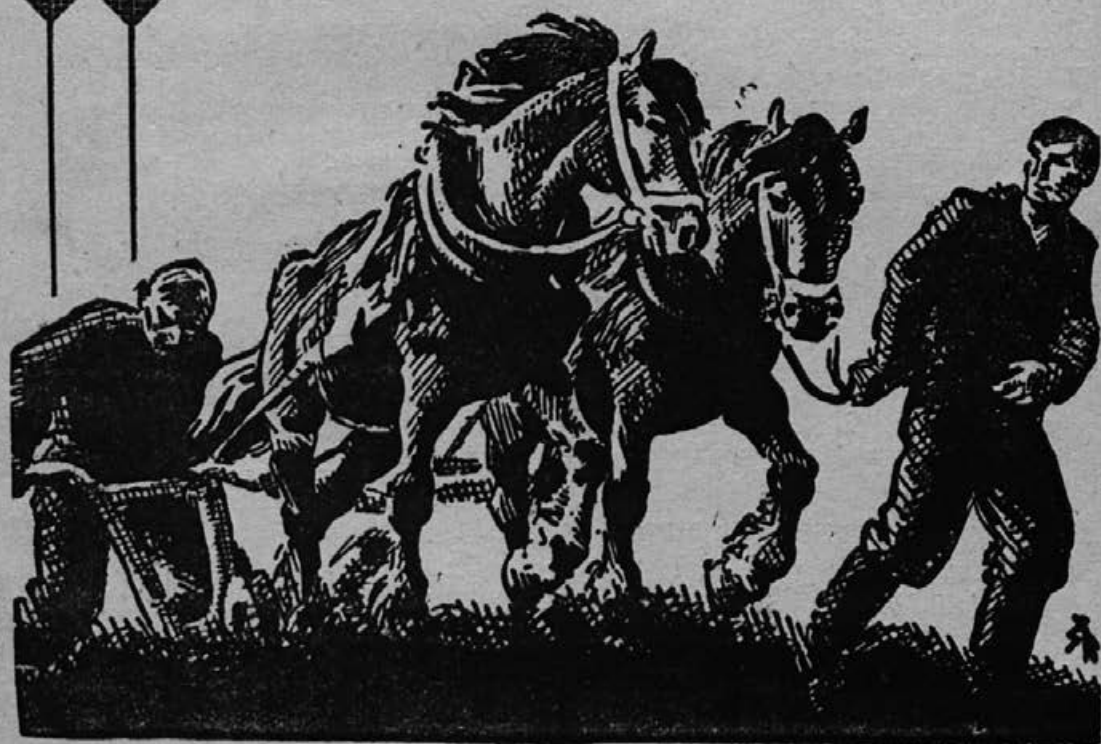

Štev. 3. • Marec 1941 • L. XVIII.

M E S E Č N I K
Z A K M E T S T O
P R O S V E T O

G R U D A

VSEBINA

Stanko Vrbnjak: Slovanski jug (pesem) — Marija Šetinc: Kdor ne dela, naj ne je! — Peter Silj: Večna borba dveh svetov — Janez Zabkar: Kavčuk — † Nikolaj Titulescu — Terezija Pogačnik: Več smisla za sodelovanje — Kako pravilno hranim dojenčka — Šivanje in ročna dela — Naš vrt — Za kuhinjo — Praktični nasveti — Lidija Grilec: Ves tih je gozd... (pesem) — I. N. Strahotni diktator Venezuele — Slovenska kmet-ska mladina na delu — Vinko Kristan: Kurent — Božidar Pahor: Izpoved (pesem) — Razlaga tujih besed — Vani Mecen: Sila sovraštva in ljubezni (povest) — L. Evans: Plantaže v pripeki (socijalni roman) — Pogled v življenje in svet — Spet bo velika noč!
Za prosti čas naj pride smeh v vas

Mesečnik za kmetško prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 30.—, posamezna številka din 4.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Pražakova ulica 11 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Pražakova ulica 11, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno ček, račun »Grude« ima št. 13.440 ● Kličite tel. št. 35-22
Urednik: Ivan Kronovšek ● Izdaja Zveza kmetških fantov in deklet, oba v Ljubljani ● Tiska: »Tiskarna Slatnar«, d. z. o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uprava sporoča

● Kako je z naročnino? Če nam niste še nakazali naročnine v znesku din 30.—, storite to čimprej, ker prihranite sebi skrb, nam pa stroške in delo. Položnico smo priložili 1. številki »Grude«; če ste jo izgubili, napišite na položnico — golico, ki jo dobite na vsaki pošti, številko našega čekovnega računa: 13.440.

● Ne din 25.—, temveč din 30.— je naročnina za letošnje leto. Upoštevajte to pri nakazilu! Vsem, ki so nakazali le din 25.—, bomo poslali še položnico za doplačilo din 5.—.

● Novi naročniki. Napišite svoj naslov razločno, da ne bo pomot.

● Poverjeniki. Poberite prvi obrok naročnine za leto 1941. Stare zaostanke pa takoj nakažite. Red in točnost mora biti za vas in za nas!

● Reklamacije. Če »Grude« ne prejmete redno, se prepričajte o nedostatku najprej na pošti, ker jo mogoče dostavljajo na napačen naslov. Šele potem nam sporočite. Vendar pa takoj v mesecu, v katerem »Gruda« izide. Številka za nazaj ne moremo pošiljati.

● Dolžnikom smo napravili pri naslovu vprašaj (?) z rdečilom, kar pomeni, da je dotičnik na naročnini še dolžan din 30.— za leto 1941. Naslovniki, ki imajo pri naslovu dva vprašaja (??), so še dolžniki iz prejšnjih let. V krajih, kjer imamo poverjeništa, tega ne označujemo, ker je dolžnost poverjenika, da pobere naročnino od svojih naročnikov.

Prosimo vse naročnike, ki so označeni z enim ?, da nakažejo din 30.—, tiste, ki imajo dva ??, pa da poleg letošnje naročnine nakažejo še dolgove iz prejšnjih let!

1 ? = din 30.—,

2 ?? = din 30.— + zaostanek.

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

je
največji slovenski pupilarnovarni denarni
zavod.

Domači hranilniki, sodno-depozitni oddelek,
posojila na hipoteke, menice, lombard.
Za vse hranilne vloge jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

3.

Marec 1941

XVIII.

Stanko Vrbnjak:

Akad. slikar: Riko Debenjak

Slovanski jug

*Od gor do morja naš je jug,
tod reže zemljo kmeti plug ...
Bolgar, Slovenec, Srb, Hrvat ...
drug drugemu tovariš, brat.*

*Od gor v ravan vse zeleni,
kot morje žito valovi ...
Le kmet naj tod bo gospodar:
Slovenec, Srb, Hrvat, Bolgar.*

*Ta zemlja vsa je naša last;
nad njo naj kmet ima oblast!
Naj štirih orlov bo en grb:
Bolgar, Hrvat, Slovenec, Srb.*

*In štirje orli naj v nebo
svobode pesem zapoje:
Slovenec, Srb, Hrvat, Bolgar —
tlačan nikomur in nikdar!*

Kdor ne dela — naj ne je!

Vsak človek je dolžan, da si z lastnim delom pridobi, kar rabi za življenje. Seve, ne more si vsakdo sam pridelovati pšenice, kuhati, delati čevljev in obleke. Danes je že skoro popolnoma izvedena delitev dela in izmenjava dobrin, tako da dela vsakdo to, za kar se je odločil, oziroma za kar so ga določili drugi. Svoje pridelke zamenjamo za druge stvari, ki jih rabimo, ali pa dobimo za svoje delo nakaznice (denar), s katerimi lahko poljubno nabavljamo stvari, ki jih potrebujemo.

Čim več kdo dela, tem več pridelava in tem več nakaznic za razne življenjske potrebe mora nujno dobiti, tem bolj mora imeti pogrnjeno mizo. Kdor pa nič ne dela, ta tudi nič ne pridelava; ker pa vendarle je in se oblači, saj drugače živeti ne more, živi na račun tistih, ki delajo, in tako rekoč krade marljivim ljudem. Takih lenuhov in tatov pa človeška družba ne more prenašati in jih ne bo dolgo trpela. Treba jih bo prisiliti k delu, ali pa pustiti, da poginejo. Delo ne bo v bodoče potrebno zlo, ampak stvar časti in poštenja. Kdor ne bo delal, bo zaničevan in nevreden človeškega dostojanstva.

Seveda, noben pameten človek ne smatra za delo samo oranja, košnje, žetve in drugih kmetijskih opravkov. Delo je vsako opravilo, ki je potrebno in koristno ljudem. Dela poštarica, ki odpravlja pošiljke, dela strojevodja, ki vozi vlak, delata učitelj in profesor, ki učita in vzgajata mladino, dela inženir, ki gradi most, dela učitelj, ki raziskuje prirodne pojave ter s svojimi izsledki izboljšuje življenje ljudi. Delo glave je enako važno kakor delo rok. Duševni delavci raziskujejo in usmerjajo človeško življenje, delajo načrte, ustvarjajo duhovne dobrine. Duševno delo je prav tako naporno kot telesno, zahteva celega človeka, mnogo marljivosti in vztrajnosti. Kdor dela z glavo, si prav tako zasluži svoj kruh kot tisti, ki dela z rokami. Mislimo, kajpak, samo tiste, ki s svojim delom koristijo splošnosti. Kajti, mnogo je tudi

takih, ki sicer delajo, a njih delo ne koristi nikomur, večkrat celo škoduje drugim. To so ljudje, katerih edino delo je pregledovanje in seštevanje dobička (trgovci, tovarnarji, borzni špekulanti itd.). Če so dovolj »spretni« in brezvestni, si nagrabiyo toliko, da lahko žive brez dela tudi njihove žene, otroci in še vnuki. Taki ljudje so največji narodni zajedalci. Ne škodujejo družbi, torej samo s tem, da jedo, a nič ne delajo, še večjo škodo delajo s tem, ker kopičijo v svojih rokah narodovo premoženje, ki omogoča celi vrsti potomcev razsipno življenje brez dela.

Zato je v mestih toliko žena in deklet, ki ves čas potratijo za oblačenje, friziranje in lišpanje, zato toliko zdravih in krepkih fantov, ki vse svoje sile zapravijo po plesiščih in športnih igriščih.

Še večja krivica pa se godi delovnim ljudem s tem, da tisti, ki ne delajo, sedejo opoldne k bogato obloženi mizi, dočim naši ljudje na deželi sredi garanja v znoju, blatu in vročini komaj utegnejo na kolnih posrebatih skledo močnika.

Že dolgo se godi krivica tistim, ki delajo, menda že odkar žive ljudje na zemlji. Vemo pa za trdno, da vedno ne bo tako. Vemo, da so ljudje stoletja smatrali tako stanje za samo po sebi umevno, da so verjeli, da je volja višjih sil taka, da eni delajo, drugi pa uživajo. Vemo tudi, da so ljudje polagoma spoznali, da je krivična razdelitev dela in dobrin »človeška iznajdba«, a ne božja postava. Zato so se ljudje že včasih upirali svojim izkoriščevalcem, da so tu in tam dosegli delne uspehe, da pa se homo nekoč popolnoma osvobodili, le delati moramo vsi v tej smeri. Vemo, da ni več daleč čas, ko ne bo nihče več mogel živeti od nakopičenega denarja, ko si bo vsakdo samo z delom kupoval, kar bo rabil. Ko bo delo denar, bo šele vsakdo jedel tem boljše, čim več bo delal. Nihče ne bo mogel delati dobičkov s tujim delom. Nič več ne bo dividend in tantijem. Nihče ne bo mogel več živeti od podedo-

vanega premoženja. Vsakdo si bo sam pridelal svoj vsakdanji kruh. Vsakdo bo moral delati, dokler bo za delo sposoben. Zato pa mu ne bo treba trpeti pomanjkanja,

kadar bo bolan in bo lahko brez skrbi počival, ko bo star.

Edino taka ureditev je pravična in možna v bodočnosti, vse drugo se je preživelo.

Peter Šilj:

Večna borba dveh svetov

Dejstvo, da se vojskujejo narodi pretežno iz gospodarskih nagibov, je že zdavnaj ugotovljeno in utrjeno. Ti nagibi ponajvečkrat dobe svojo besedno podkrepitev v različnih teorijah, ki so več ali manj zvite iz trte in skušajo prikriti pravo lice vojevalca.

Tako je tudi dandanes. Teoretično se vprek in vprek razpravlja o nekakšnih interesnih sferah in prostoru na soncu, ki je raznim narodom potreben, da se morejo politično, zlasti pa gospodarsko razvijati in izživljati. Praktično pa te interesne sfere ne pomenijo drugega, ko borbo za pridobitev čim večje količine surovinskih ležišč in najdišč, v prvi vrsti kovin, nafte, rudnin, lesa, premoga in kavčuka.

Nasproti si stojita dva, na videz različna, v bistvu pa enaka svetova. To sta bloka tistih držav, od katerih prvi svoj imperij s surovinami že ima, na drugi strani pa je skupina držav, ki si mora svoj prostor pod soncem šele poiskati, oziroma si ga priboriti. Zato je naravna nujnost, da mora slednja skupina z vso silo treščiti ob prvega, ki surovine in različne zemeljske prvine poseduje in jih proti eventualnim invazistom ljubosumno in budno čuva. Po drugi strani pa je spet nujno, da se prvi blok v lastnem življenjskem interesu »pohlepnežev« postavi po robu. Tako iz želj in protiželj lepega dne izbruhne dolgo in skrbno pripravljena vojna, zavita na obeh straneh v meglo različnih belih, zelenih, modrih in drugih raznobarnih knjig, prežetih s teoretično razlago o ideoloških nagibih vojne.

Bilo je tako v starem in srednjem in tako je tudi v novem in najnovjšem veku. Stari Rimljani belih in podobnih knjig pač niso poznali, prav tako ne Grki, še manj Perzij-

ci, marveč so skušali množicam nagibe vojn razložiti z rasno večvrednostjo lastnega naroda, ki naj presežek svojih kulturnih pridobitev nudi nekulturnim in neukim narodom. Svetovni položaj v novem veku je podoben onemu iz starega veka.

Prva si je svoj imperij v današnjem smislu te besede ustvarila Velika Britanija, premagavši svoja imperialna prednika Španijo in Holandsko, trdo za petami pa sta se ji zvrstili Francija in Rusija, kasneje pa Združene države, ki so nekakšna rasna in duhovna ekspanzija (podružnica) prebivalcev Angleškega otočja.

Razvoj kulturnih, političnih in gospodarskih dogajanj gre nemoteno dalje. Nemčija, Italija in Japonska s svojimi sedanjimi gospodarskimi in političnimi obeležji ne delajo drugega, kakor da iz lastne življenjske nujnosti slede nekdanjim stopinjam tistih, ki so si svoje imperije že ustvarili in jih zdaj politično in gospodarsko čim donosneje izkoriščajo.

Bije se kruta in gigantska borba za nadvlado nad tistimi predeli zemlje, ki so na surovinah bogati. Iztek te borbe bo napisal v knjigo sveta in narodov nova poglavja, ki pa bodo zaključena šele, ko bo znova vznikla stara pesem o interesnih sferah in prostoru pod soncem. Pričeto bo novo poglavje z novimi imeni in letnicami, snov sama pa bo ostala ista.

KAJ POMENI ? na naslovu ovitka — boste zvedeli v rubriki: »Uprava sporočal«

Kavčuk

V brazilskih gozdovih rastejo mnoga drevesa. Imena jim poznajo zgolj botaniki. Eno teh dreves se imenuje »hevea«. To je visoko, košato drevo s svetlorjavo in marogasto skorjo, popolnoma navadno drevo. Kaj lahko bi ostalo v Braziliji med drugim drevjem. Saj žive v Braziliji ljudje kot gozd — udobno, pametno in topo. Toda na severu, v New Yorku, se ljudem mudi. V Parizu, v Londonu, v Berlinu — povsod se ljudem mudi. Tam ni košatih dreves. Zato pa je mnogo avtomobilov. Iz dneva v dan jih je več.

Skromno drevo z marogasto skorjo je zapustilo pragozdove. Istočasno so se vanj zaljubili Angleži, Holandci in Francozi. Onjem sanja zdaj vsak yauke, ki upa v življenju kaj doseči. Goje ga na velikih plantažah. Za njegovo usodo se vznemirjajo vse banke sveta. Kadar štejejo ministri letala ali ocenjujejo borbeno sposobnost nove bojne ladje, imajo vedno znova v mislih to marogasto drevo. Sicer pa sploh ne vedo, da je to drevo marogasto. Nikdar ga še niso videli. Mudi se jim v življenju in potrebujejo avtomobilov.

Na Javi in na Ceylonu, na malajskih otokih in v Indokini šume v miren večer... lepo razrasli gaji. Belim prinašajo tantijeme, rumenim smrt. — Tako je opisal svetovno znani sovjetski pisatelj Ilja Ehrenburg v svoji knjigi »10 PS« kavčuk in njegov pomen.

Kavčuk je velepomembna surovina, po kateri hlepe države, bančniki in tovarnarji. Dandanes igra kavčuk v svetu mnogo pomembnejšo vlogo ko nekdanj. Če bi kavčuka ne bilo, si moderne armade sploh predstavljati ne moremo, kajti motorizacija sodobnih vojsk sloni predvsem na treh skupinah surovin: na kovinah, kavčuku in pogonskih sredstvih.

O kovinah, premogu in nafti ter njih pomenu v svetovnem gospodarstvu se je že dovolj pisalo, zato hočem bralcem »Grude« povedati nekaj besed o kavčuku, njega izvoru, pridobivanju in pomenu.

Kavčuk je snov, ki jo izločajo nekatere vrste tropskih rastlin. Teh rastlin poznamo danes okrog 130, vendar je za gojitev najbolj pripraven brazilski kavčukovec (hevea brasiliensis). Kakor pove že ime, je ta rastlina doma iz južnoameriške Brazilije. Nje-

gova ožja brazilska domovina je zvezna država Paru, kjer so bile zasajene prve plantaže kavčukovca. Gojenje takih plantaž stane ogromne denarje, kajti upoštevati je treba, da moremo iz kavčukovca pridobivati surov kavčuk šele po sedmih letih, odkar je bilo drevo zasajeno. Vsak kavčukovec dá na leto okrog dva kilograma surovega kavčuka, ki ga plantažniki potem prodajo mnogim tovarnam po svetu, katerih duša je kavčuk. Samo Zedinjene države so do predvojnega časa letno porabile 600.000 ton kavčuka, koliko pa ga zdaj, ko podpirajo Anglijo, nam še ni znano, vsekakor pa lahko trdimo, da se je število ton kavčuka podvojilo.

V Evropi se je kavčuk pojavil prvič leta 1740. Prinesel ga je Francoz La Condamine. Nihče ni vedel, kaj naj s kavčukom počne. Šele ko je leta 1770. angleški inženir kemije Joseph Priestly dognal, da se dá z gumijem brisati s svinčnikom popisani papir, je bil kavčuk prvič uporabljan v koristne svrhe. Iznajdena je bila radirka. Čez 50 let se je Thomas Hancock domislil, da bi iz gumija naredil nepremočljivo obleko: človeštvo je dobilo prvi dežni plašč, kavčuk pa na lestvi človeškega napredka svoje pravo mesto. Kmalu so se pojavile tudi prve gumijaste naramnice, nogavične podveznice in razni drobni izdelki iz gumija.

Vendar s tem kavčuk še ni temeljiteje posegel v gospodarsko življenje narodov. To se je zgodilo šele, ko je Amerikanec Goodyear leta 1839. izumil vulkanizacijo, to se pravi način, kako se naj s kavčukom postopa, da moremo iz njega izdelovati najrazličnejše in trpežne gumijaste predmete.

Zlata doba za kavčuk in njegove plantažnike se je pričela šele okoli leta 1910. Začetkom našega stoletja se je namreč pričel uveljavljati avtomobil, izumljen pa je bil tudi prvi aeroplan. Namah se je povpraševanje po kavčuku podesetorilo. Cena je poskočila na 6 dolarjev za kilogram. Posledica tega je bila, da so pričeli zasajati kavčukovec, ki si so ga prenesli iz rodne Brazilije, v Holandski Indiji, po malajskih otokih in na prednjeindijski otok Ceylon. Brazilija je kavčukov

★

KAJ POMENITA DVA ?? na naslovu ovitka — je razloženo v rubriki: »Uprava sporoča«!

trg izgubila — vzeli so ji njeno drevo. Prvi so v Aziji zasadili kavčukovec Angleži, in sicer na otoku Ceylonu in že leta 1905. je v London prispela prva pošiljka azijskega kavčuka.

Do leta 1919. se je povprečna cena kavčuka sukala okrog enega dolarja, leta 1930. pa je padla na šest centov. USA se je znašla v obupnem položaju, kajti Angleži, od katerih so bili Amerikanci glede kavčuka skoraj popolnoma odvisni, tega niso hoteli prodajati po šest centov. Raje so na svojih plantažah delo ustavili. Prav tako so storili Holandci, ki so prav za prav v veliki politični in gospodarski odvisnosti od Angležev. Ameriški tovarnarji so pričeli delavce odpuščati, a njihov kapital je pričel iskati novih plantaž. Toda teh ni bilo — kar jih je, so več ali manj v posesti Velike Britanije in njenih vazalov. Treba je bilo ubrati drugo pot. Po vzgledu Nemcev. Ti so se zaradi večnega pomanjkanja kavčuka domislili, da bi poskusili pridobivati sintetični kavčuk iz premoga, kar se je nemškimi znanstvenikom po mnogih poskusih naposled posrečilo. Strokovnjaki trde, da je ta nemški kavčuk

celo boljši od naravnega in da je napram škodljivim vplivom kislin in sončnih žarkov odpornejši. Danes — trde v Nemčiji — krije nemška umetna produkcija kavčuka dve tretjini potreb.

Angleške odvisnosti glede kavčuka so se v precejšnji meri otesli tudi Amerikanci. Znani kapitalistični tovarnar Henry Ford, glavni ameriški konzument kavčuka, je ustvaril lastne plantaže v Braziliji, ostali tovarnarji na tihooceanskih Filipinih, ameriški vladni krogi pa na polotoku Floridi. Tudi so v USA pričeli pridobivati kavčuk kemijskim potom iz nafte. A vsi ameriški naporji še ne zadoščajo potrebam industrije — kljub poskusom za pridobivanje umetnega kavčuka bo treba počakati, da na novoustanovljenih plantažah zrastejo kavčukasta drevesa, ki bodo godna, da dajo svoj beli sok, svojo kri nenasišnim tvornicam.

✱

KAJ POMENITA DVA ?? na naslovu ovitka — je razloženo v rubriki: »Uprava sporoča«!

✱ Nikolaj Titulescu

V Cannesu v Franciji je 18. marca t. l. umrl v starosti 58 let znani rumunski državnik Nikolaj Titulescu (izg. Titulesku).

Nikolaj Titulescu je igral v Rumuniji v prejšnjih dveh desetletjih veliko vlogo. Ze med zadnjo svetovno vojno je bil dvakrat član rumunske vlade. Tedaj je vodil obakrat resor za finance. Takoj po vojni, leta 1919., je vodil rumunsko delegacijo na mirovni konferenci v Trianonu, pozneje je bil poslanik v Londonu, od leta 1922. do 1927. pa stalni delegat Rumunije pri Društvu narodov. Bil je tudi predsednik 11. zasedanja skupščine Društva narodov. Od leta 1932. do 1936. je bil Titulescu rumunski zunanji minister v različnih kabinetih. Nekaj časa je bil tudi predsednik vlade. Leta 1933. je vodil rumunsko delegacijo na svetovni gospodarski konferenci v Londonu. Pred dobrimi štirimi leti se je umaknil iz političnega življenja Rumunije in je odtlej skoraj ves čas preživel v Švici in Franciji.

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Terezija Pogačnik:

Več smisla za sodelovanje!

Ženske smo že od nekdaj ljudje svoje vrste. V marsičem se razlikujemo od moških. Nismo tako stvarne, zato tudi ne vzamemo vsega tako, kot bi bilo treba. Govorimo, razpravljamo in se hudujemo, potem pa največkrat samo pri tem ostane.

Tako pa ne gre in z besedami še ničesar ne naredimo. Kaj pomaga, če smo nekaj ugotovile, če smo spoznale napako ali krivico, pa nismo prav nič storile, da bi se to, kar ni v redu, spremenilo ali popravilo. Potem je boljše, da sploh ne govorimo, če mislimo, da bo ostalo le pri lepih besedah in če nimamo toliko volje in vztrajnosti, da bi našim ugotovitvam sledila dejanja.

Med drugim tudi mnogo govorimo o enakopravnosti in se pritožujemo, da smo od moških zapostavljene. Je že res, da se nas tu in tam prezre, mogoče celo omalovažuje, največkrat pa smo temu same krive. Naše delovanje v organizaciji še vedno ni takšno kot bi lahko bilo. Morda imamo polno lepih načrtov, ki pa jih ne znamo dovolj zagovarjati in izvesti. V tem nas fantje zelo prekašajo. Dekleta smo premalo stalne in prepogosto menjamo razpoloženje ter pripravljenost za delo. Rade bi, če bi prišlo kaj samo od sebe in zato ostane navadno le pri željah.

Kaj bi rade? Rade bi znale dobro kuhati, vendar se ne potrudimo, da bi našle priliko za izpopolnitev. Mislimo, da se same ne moremo ničesar naučiti. S to mislijo se ukvarjamo tako dolgo, da nas mine dobra volja.

Tu in tam vidimo kakšno dobro urejeno gospodinjstvo, pa si ga v mislih zaželimo tudi me. Težko je na deželi, ko nimamo sredstev, da bi si lahko nabavile, kar bi potrebovale. Vendar se marsikaj in mnogo napravi ter uredi z lastno pridnostjo, iznajdljivostjo in s smislom za stvar. Če tega ni, potem si tudi s samim denarjem ne bomo mogle veliko pomagati.

Seveda, tudi izobražene bi bile rade, saj slišimo toliko vzpodbudnih besed, čutimo pa tudi stvarno potrebo. Pa si tudi v tem oziru ne znamo pomagati, ker pozabimo, da se

moramo same potruditi in učiti, da je treba pridno čitati, če se hočemo okoristiti z izkuštvi in nasveti drugih.

Naj bodo ti primeri samo majhen migljaj, da si tudi same lahko veliko pomagamo. Treba pa je zlasti volje in delavnosti. Če imamo v svojem kraju Društvo kmetijskih fantov in deklet, potem se nam nudi dovolj prilike za udejstvovanje. Na razpolago nam je knjižnica, in če je ni, bomo poskrbele, da se ustanovi. Potem se bomo pač posluževale takšnih knjig, ki nam ne bodo samo v zabavo, čeprav je včasih potrebna, temveč bomo brale takšna dela, s katerimi si bomo čim bolj širile svoje duševno obzorje.

Pri društvu se bomo pod okriljem Ženskega odseka zbirale vsa dekleta, kjer bomo skupno razpravljale o naših potrebah. Že na samih sestankih se bomo lahko veliko naučile, če pa hočemo še več, potem bomo pač dale vzpodbudo za predavanja in tečaje, na katerih se bodo obravnavala vprašanja, ki so važna za naš poklic in za življenje naše žene. Že s samoizobrazbo si bomo v mnogem olajšale delo in si napravile udobnejše življenje.

Veliko je ovir, ki onemogočajo našim dekletom izboljšanje položaja. Toda vedimo, da se bomo teh in tudi vseh krivic ubranile samo, če bomo vztrajno sodelovale s fanti v naših organizacijah in se z njimi borile za skupne interese. Zlasti pa velja za nas: Najprej si pomagajmo same in šele nato se za našajmo na tujo pomoč!

KAJ POMENITA DVA ?? na naslovu ovitka — je razloženo v rubriki: »Uprava sporoča«!

Za bodoče MATERE

Kako pravilno hranim dojenčka?

Otroku, ki je že izpolnil dva meseca, je samo razredčeno in osladkano mleko pre-slaba hrana. Redilnejšo mu pripravimo z dodatkom prežgane pšenične moke ali s pšeničnim zdrobom. Prežgana pšenična moka je zelo priporočljiva, ker je lahko prebavljiva.

Za ves dan pripravimo hrano takole: v pol litru vode zakuhamo 1 razano žlico prežgane moke, paziti moramo, da se ne sprime v grudice, in 8 kock sladkorja. To pustimo vreti 15 minut. V drugem loncu zavremo pol litra mleka (3—4 minute). Ko je kuhano, zlijemo skupaj in s tako pripravljenim mlekom imamo hrano za otroka za ves dan (6 obrokov). Moko si pa prežgemo tako, da jo v suhi čisti kozici prežigamo brez masti ter ves čas pridno mešamo, da se ne prižge, ker nam bo sicer otrok odklanjal hrano zaradi neprijetne grenkobe. Ko se prežge do svetlo-rjave barve (kakor skorja žemlje), jo shranimo v čisti posodi na suhem prostoru, da se nam ne pokvari. Tako si jo lahko pripravimo za teden dni skupaj.

Bolj udomačena dojenčkova hrana je pšeničen zdrob. Vendar ga pa matere navadno napačno pripravljajo z mlekom. Zdrob se mora kuhati v vodi najmanj četrt ure, nato šele dolijemo kuhano mleko. Napačno je, da žena v mleku zakuha žličko zdroba, pusti prevreti in s tem nahrani otroka. Če kuhamo zdrob tako dolgo kakor mleko — 4 minute — je surov in neprebavljiv, če kuhamo pa mleko tako dolgo kakor se mora zdrob — 15 minut — pa v mleku pokuhamo, oziroma uničimo vse snovi, ki so nujne pri prehrani otroka. Zato moramo kuhati vedno ločeno.

V tretjem mesecu ojačamo hrano s tem, da zakuhamo v pol litru vode dve žlici prežgane moke. Takšno mleko je bolj gosto in bolj hranljivo. Poleg tega začnemo dajati otroku sadne sokove. Na primer pomarančo. Skozi čisto krpico stisnemo krhelj pomaranče, da dobimo čisti sok, dodamo malo sladkorja in ga dajemo dojenčku po žlički. Dve do tri žličke na dan. Pripraviti pa moramo vedno sveže, za vsak dan sproti. Eno

pomarančo imamo za nekaj dni. Prav tako pripravimo sok iz drugega sadja: jabolk, hrušk, paradižnikov itd., kar nam je pač v tistem letnem času, ko je dojenček pri hiši, na razpolago. Sadni sokovi so zelo važen sestavni del dojenčkove prehrane. Z njimi dobi otrok vitamine, ki so naši hrani potrebne dopolnilne snovi. Z njimi ubranimo otroka angleške bolezni, pravočasno se mu začnejo pojavljati zobje (med šestim in sedmim mesecem) in jačajo se mu kosti, da bo pravočasno stopil na noge in shodil.

V četrtem mesecu zakuhamo na pol litra vode 3 razane žlice prežgane moke in proti koncu četrtega meseca mu spremenimo hrano v dvetretjinsko mleko. To se pravi, da mu pripravimo hrano iz četrt litra vode, 3 žlic moke, 8 kock sladkorja in iz tri četrt litra mleka. Torej smo zvišali množino mleka. Tako pripravljeno hrano dobiva do šestega meseca.

•Iz obrazloženega vidimo, da moramo dojenčka hraniti primerno njegovi starosti in da ni vse eno, kako ga hranimo. Dojenčki po kmetskih hišah, ki so pri umetni hrani, so vsi slabotni in nikakor ne uspevajo. Pa samo radi napačne prehrane, ker misli mati, da je dovolj, če mu da stekleničico mleka, pa naj bo pripravljeno in kuhamo kakor že. Če hočemo, da se nam bo pri umetni prehrani dojenček pravilno razvijal, moramo

KAJ POMENI? na naslovu ovitka — boste zvedeli v rubriki: »Uprava sporočal«!

biti dobro poučeni o hranjenju in tako tudi ravnati.

Poleg naravne in umetne prehrane je še tako imenovana dvovrstna hrana dojenčka, kjer dobiva otrok poleg materinih prsi še kravje mleko. To je v slučaju, kadar žena nima dovolj mleka. V takem primeru se ravnamo po množini mleka matere. Otrok dobi en obrok pri materi, za drugega pa stekleničko mleka, pripravljenega po opisanim načinu in starosti dojenčka. Vsak obrok materinega mleka je otroku dragocena hrana, zato mu ga nobena mati ne sme vzeti, pa če tudi lahko doji samo enkrat na dan. Za druge obroke pa mu da umetno hrano.

Do šestega meseca je treba največje pozornosti pri dojenčkovi umetni hrani. V šestem mesecu pa postane že močnejši in ga začnemo vaditi na mešano hrano. O tem pa drugič.

Ženski predpasnik

Vzemi si toliko blaga, kolikor znaša dolžina predpasnika, zgani ga kakor navadno čez polovico, tako da dobiš dvojni pravokotnik: širok 40 cm in dolg n. pr. 103 cm.

Za širino vratnega izreza odmeri od točke A vodoravno 8 cm, od tu dalje pa 7 cm za širino ramenice. Ramenico ukroji za 1 do 1½ cm, da lepše stoji.

Za dolžino vratnega izreza odmeri od točke A navzdol 20 do 25 cm, kakršen izrez si pač želiš. Dolžino in širino vratnega izreza spoji z ukrivljeno črto.

Za višino pasu odmeri od točke A navzdol 44 cm; tu potegni še 9 cm dolgo vodoravnico do točke C. Na koncu te vodoravnice si zaznamuj ošitek; od točke C odmeri 2½ cm za širino vžitka, za dolžino pa potegni 16 cm dolgo navpičnico od točke C navzgor in 16 cm dolgo napačnico od točke C navzdol. Nastale tri točke sklopi z ukrivljeno črto kakor kaže slika.

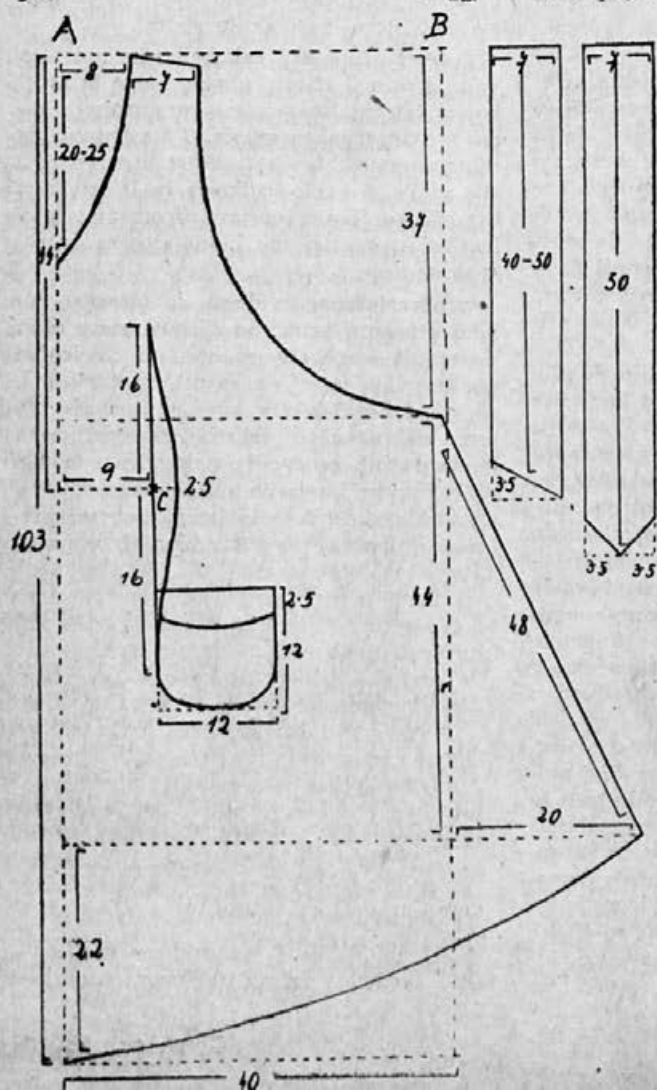
Za višino pasu na zadnjem delu odmeri od točke B navzdol 37 cm. Nastalo točko spoji z ukrivljeno črto s točko, ki si jo dobila, ko si odmerila širino ramenice.

Od pasu navzdol moramo predpasnik v širini dostaviti tako, kakor vidiš na sliki. Dostavek naj znaša polovico vse širine, t. j. 20 cm. Dostavek prišijemo k predpasniku po niti.

Trakovi naj bodo široki 7 cm, dolgi 40 do 50 cm. Mesto trakov lahko zapneš predpasnik v pasu z gumbi.

Ramenici naj bosta široki 7 cm, dolgi okrog 50 cm.

Predpasnik obšij okrog in okrog s poševno rezano progo.

NAŠ VRT

ZA KUHINJO

Kmetska juha

Napravi svetlo prežganje, zalij ga, če je možno, z juho, če ne pa z vodo ter osoli. Prideni na kocke zrezanega krompirja, malo čebule, korenja in peteršilja. Ko je kuhano, vse pretlači skozi sito ter izboljšaj juho z mlekom in rumenjacom. Mesto mleka lahko prideneš kisle smetane.

Krušni cmoki

Razreži kruh na male kose. V ponvi razpusti malo masti, vanjo stresi kruh in ga parkrat premešaj, da se malo opeče, a ne, da zarumeni. Nato dolij malo vode ali mleka, da se zmehča, dodaj celo jajce in pomešaj. S tem lahko poliješ tudi suh kruh, ne da bi ga prej opekla. Ko je kruh dovolj razmočen in premešan, si posuj roko z moko, vzemi kos testa, povaljaj ga v moki in napravi ličen cmok. Če so cmoki premeški, jih še povaljaj v moki, nikakor pa ne mešaj moke v testo. Zakuhaj jih v vreli slani vodi. Kuhane razreži na rezine. So izvrsten dodatek k pečenci ali guljažu namesto krompirja. Cmokom okus zboljšaš, če jim primešaš še malo sesekljane prekajene svinjine ali klobase. Take cmoke lahko serviraš kot samostojno jed s kislim zeljem, repo ali solato.

Krompirjev zavitek

Napravi testo z vodo ali z mlekom, prideni košček stopljene masti, polovico jajca in malo soli. Testo lahko narediš že zvečer, zjutraj pa ga imej na toplem, da se bo tanko razvaljalo kakor sploh za zavitek (štrudelj). Prešnji dan ali vsaj zjutraj skuhaj nekaj debelega, rumenega krompirja. Mrzle in olupljene krompirje naribaj in nekoliko polij z osoljenim in osladkanim mlekom. V skledi osoli in osladkaj malo domačega sira, prideni ostalo polovico jajca in krompir. Vmešaj žlico raztopljene masti, nekoliko drobtin in če je treba, dolij še malo mleka, da bo vse skupaj kot gostljata kaša. S to mešanico namaži razvaljano testo precej na debelo. Nato zvij in polij še nekoliko z mastjo; peci v namazani pekači ter daj vroče na mizo. Zavitek zelo naraste, se lepo reže, je rahel, okusen, izdaten in poceni. Ni močnate jedi, ki bi s tako malimi stroški nasitila družino. Če serviramo pred zavitkom še juho, pa imamo kosilo za postni dan.

Iz prejšnje številke »Grude« je razvidno, katere vrste zgodnje zelenjave je bilo treba posejati v tople grede. Če ste to storili, potem so sedaj rastlinice že toliko porastle, da jih lahko pikirate. Pri pikiranju je treba paziti, da rastlinice ne prehladimo. Če ste semenje bolj redko posejali, potem pikiranje lahko odpade, ker bo itak dovolj prostora, da bodo rastlinice postale močne. V splošnem pa je pikiranje za razvoj mladih rastlinic zelo koristno.

● **Vrtno korenje, peteršilj in pastirjak** takoj posejte, če ga še niste. Sejte pa v vrste in za pedenj narazen.

● **Mangold ali gredna pesa** je zelo pravna radi tega, ker nudi izborna špinača skozi vse leto. Sejemo jo v začetku aprila v takšni razdalji, kakor ostalo peso. Priporočljivi sorti sta: Lukullus in Velika temnozelenka.

● **Špinača.** Sejemo jo lahko od druge polovice marca pa vse tja do septembra. Špinača mora imeti svežo in dobro pognojeno zemljo. Sejemo jo v razdalji za pedenj narazen. Priporočljive sorte so: Temnozelenka, Golijat in Matador.

● **Kumare** lahko sejemo pod steklo že takoj v marcu, zlasti pa v prvi polovici aprila. Skopljimo za pol metra veliko kvadratno jamo, ki naj bo za 4 pedi globoka, v njo pa natlačimo svežega konjskega ali govejega gnoja. Na gnoj nasujmo za pedenj na debelo dobro kompostne zemlje, na to zemljo pa položimo okvir, ga obložimo z zemljo, posejemo seme in pokrijemo s steklom. Na ta način lahko vzgojimo in pridelamo kumare zelo zgodaj. Priporočljive sorte so: Bismark, Golijat, Delikates, Unikum in Erfurtska.

● **Grah** sejemo v zemljo s staro močjo. V zemlji s svežim in močnim gnojenjem požene le v slamo. Rane vrste sejmo takoj na prosto. Od teh sort so priporočljive: Angleški ljubljenc, Saxonia, Expres in Majniški. Od poznih sort pa sejmo: Ideal, Telefon, Pionir in Kljunasti.

KAJ POMENI ? na naslovu ovitka — boste zvedeli v rubriki: »Uprava sporoča!«

PRAKTIČNI NASVETI

● Saje so izborna gnojilo, ker vsebujejo razne rudninske in dušičnate snovi, ki jih rastline potrebujejo. Zato je napačno, če mečemo saje proč. Posipajmo jih kot gnojilo kar na gredo okrog rastlin. Lahko pa jih, kar je še boljše, raztopimo z vodo, kateri smo pridali malo sode. S tem dosežemo, da se hranilne snovi rajši izločijo. Raztopino je treba večkrat premešati, na kar se uporabljaja za zalivanje zelenjave, cvetlic in drevja.

● Petrolejka gori svetleje, če vržemo v petrolej malo naftalina. Vsakih štirinajst dni je treba znova dodati naftalin.

● Umivanje oken: Včasih so umivali okna samo nekajkrat v letu. Praktična gospodinja dela danes drugače. Kakor hitro se nabere na oknih prah, jih takoj zbrise s čisto cunjno. Če so umazana od prahu in dežja, jih zdrgne s časopisnim papirjem ali kredom. Kredni prah denes v tanko vrečico, ga prav malo pomočiš z vodo in drgneš po šipi. Najbolje je, da začneš sredi šipe in nadaljuješ v krogu proti robovom. Nato zbriseš šipo še s čisto krpo. Z vodo, v kateri raztopimo nekoliko soli, tudi prav lepo operemo okna.

● Da bo usnje mehko, ga namaži z mešanico olja in vode, ki si jo stepala. Še boljši je glicerol.

Za starše, vzgojitelje, prijatelje mladine! Izšla je nova knjiga »Spolno življenje«, katero vsem tople priporočamo. Greh je ne povedati pravočasno mladini, kako je prišla na svet, ne jim zaupati skrivnosti življenja. Pisatelj pravi v uvodu: »Povejmo ljudem resnico in obvarovali jih bomo pred lažjo in zablodami!« Zato naj čita knjigo »Spolno življenje« zoreča mladina in vsak odrasel človek. Knjiga obsega 24 zanimivih poglavij

Kdor

je točen pri delu,
je točen tudi
pri plačevanju
naročnine

in stane s poštnino vred din 20.—. Namenjena je predvsem onim, ki si ne morejo kupiti dragih knjig o tem vprašanju. Nakazite denar na poštni čekovni račun št. 14.675 (Hranilnica »Moj dom«, Ljubljana), ali pošljite v znamkah na naslov: J. E. Knjižna centrala, Ljubljana, Dvořakova 8.

Kako čistimo različne madeže?

II. MADEŽI OD ČRNILA

1. Madež najlažje očistimo, če ga takoj, ko je še svež, pomočimo v mlačno mleko ali pa v mlačen limonin sok. Namakanje ponovimo večkrat, in ko madež izgine, blago izperemo v čisti mlačni vodi.

2. Če je madež od črnila že starejši, ga odstranimo z vodikovim superoksidom, ki ga dobimo v drogeriji, takoj nato pa speremo blago v čisti vodi.

III. MADEŽE OD SVEČ (STEARINA)

Pod in nad blago, kjer je madež, položimo pivnik in likamo preko njega. Pivnik moramo večkrat premakniti, dokler madež ne izgine.

(Dalje prihodnjič)

Lidija Grilec:

Ves tih je gozd...

*Ves tih je gozd in ves izpran
je mah in kot pričakovanje
drhteč gre veter čez kostanje,
ko nanje seda jata vran.*

*Izgubljen se razstaplja hlad:
megle se vlečejo iz mraka
in polje koprni in čaka,
kdaj vrne sončna se pomlad.*

*Jaz v srcu nosim jo s seboj.
Iz njega trosim jo na njive,
in v zlatem prahu megle sive
kopne, ko usipam v vrt jo tvoj...*

Strahotni

I. N.

DIKTATOR VENEZUELE

Za svoje otroke je Gomez dobro skrbel. Vsi so imeli vsega, kar si človek more poželeti, toda kakšnih talentov za kar koli niso kazali. Razdelil jih je po Venezueli, nekateri pa so živeli tudi v Karakasu na njegovem dvoru.

Gomezov telesni skrbnik pa je bil neki Indijanec Tarazona, ki ga je spremljal na vsaki poti in je vedno živel poleg njega. Vsako jed, vsako zdravilo in pijačo je najprej poizkusil Tarazona in šele nato Gomez. Tarazona je služil Gomezu do smrti. V zahvalo ga je Gomez povišal že kaj kmalu v polkovnika.

Zivljenje se je v Karakasu res zelo spremenilo. Ječe so bile vsak dan bolj polne. Veliko je že padlo žrtev, nekaj pa jih je umoril lastnoročno Gomezov brat, ki je prav tako užival posebne privilegije. V ječah so imeli mučilne naprave iz železnih verig, s katerimi so mučili mnoge nesrečnejše in osumljence, o katerih je bilo rečeno, da delajo proti Gomezu. Ovađustvo in brezpravnost, oboje je močno cvetelo...

Kakšne naklonjenosti ali spoštovanja Gomez ni imel do nikogar. Svoje strokovnjake je sicer izborno plačeval in jih odlikoval z različnimi častmi, toda kakšnega posebnega zaupanja, ki je običajno med ljudmi, Gomez do svojih pomagačev ni imel. Kljub vsem strokovnim vzpodbudam, kljub večkrat res mojsterskim nasvetom, je končno v vsaki stvari odločal sam. Strokovnjaki so mu delali načrte za obdelavo njegovih veleposestev in izkoriščanje monopolov; prav tako so mu delali proračune za državno upravo in njegovo osebno gospodarstvo, ki se je iz dneva v dan množilo; toda tudi pri tem je končno odločeval sam. Povsod so ga torej obdajali strokovnjaki. Iz vsake panoge gospodarskega in splošnega življenja je imel zbrane cele čete svetovalecev, toda edini in najmerodajnejši svetovalec je bil on sam. Le sebi je veroval, sam sebi je zaupal, za sebe je vladal Venezuelo in njemu je počasi služilo vse, kar je bilo živega in mrtvega v Venezueli.

Edino enega človeka je Gomez cenil, dasi ga ni spoštoval. Bil mu je le simbol in vzor za veličino in slavo. Hotel ga je doseči, vsaj na zunaj, zato ga je posnemal in se kaj rad prikazal na konju v generalski uniformi kakor svoj čas Simon Bolivar, osvoboditelj južnoameriških narodov izpod španskega jarma. Simon Bolivar je torej bil ta mož, ki ga je Gomez smatral za neko višjo silo, toda Bolivar je bil mrtev in ni mogel škodovati Gomezovi oblasti, ki je postajala iz dneva v dan objestnejša. Sploh pa so za Gomeza kaj veljali le takšni ljudje, ki so bili mrtvi ali pa takšni, ki so bili zelo daleč od Južne Amerike.

Med živimi ljudmi se je Gomezu dopadel samo nemški cesar Viljem, ki je bil zelo daleč in mu torej ni mogel biti nevaren. Njegov način vladanja pa se je Gomezu izredno dopadel. V vojsko venezuelske republike je uvedel pruski korak; v strunnem maršu svojih čet, ki so morale ob najrazličnejših prilikah korakati mimo njegovega dvora, je izredno užival. Kar ustnice si je grizel, če ni bil marš pravilno izveden in so nekateri oficirji radi tega prišli tudi v ječe. Niti mehki pogledi njegovih ljubic ga v teh trenutkih niso zanimali, čeprav so sicer polnoštevilno prisostvovala paradam; krog in krog pa so ga obdajali njegovi najzvestejši in se mu hlinili ter mu vzbujali njegova hrepenenja po slavi in veličini. Gomez se je pri takšnih paradah res počutil v koži Simona Bolivarja, katerega slika je edina visela v veliki dvorani za razkošne prireditve njegovega dvora. Na prednji steni dvorane je visela njegova slika, ki ga je predstavljala kot jezdeca v generalski uniformi v isti velikosti in izdelavi kakor slika Simona Bolivarja, ki je visela na zadnji steni dvorane.

Po paradah pa so vedno sledile orgije. Sčasoma je prenesel svoje razuzdano in po-

hotno izživljanje na različne strani Venezuele. Svojevrsne orgije je prirejal na svojih haciendah in na haciendah ministra Pimentela, ki je bil prav takšen pohotnež kakor Gomez. Prav za prav je bil Pimentel njegov zvesti tovariš pri pohotnih orgijah in pri gospodarstvu. V zadovoljitev svoji in Gomezovi pohoti je imel organizirano posebno službo in v njej ljudi, ki so dovajali lepoticke iz vseh slojev in Pimentel je končno napravil poseben imenik deklet in žena, ki so prihajala v poštev.

K orgijam pa je bilo poklicano oziroma poslano vedno po petkrat več žensk kakor moških. Od mož so bili navadno povabljeni najbolj zvesti priganjači, zlasti pa Gomezov lepi parlament, ki mu je na tajni seji podelil naslov »El Benemerito«, kar pomeni »zaslužni«. Od tedaj se je v časopisih moral Gomez vedno imenovati samo »zaslužni« — »El Benemerito« in gorje tistemu, ki bi se drznil v časopisu kako drugače zapisati.

Kljub vsej pohoti in neomejeni strasti po ženskah, pa te na Gomeza niso imele nobene vpliva. Vse njegove »nezakonske« ljubice, s katerimi je imel otroke, je porazdelil po različnih haciendah, po svojih palačah, kjer so živele s svojimi nezakonskimi otroci. Njegov egoizem se je izražal v dveh oblikah. Spremeniti vso Venezuelo v svojo last in imeti čim več otrok s čim večjim številom imenitnih žen. Tema dvema ciljema se je posvetil s strastjo, prav tako kakor je strastno preživljal noči v najrazličnejših orgijah. Na poti k svojim ciljem ni smel videti ovire. Vse, kar se mu je postavilo po robu, je padlo in bilo uničeno. Od tukaj se tudi začne zgodovinska doba njegove strahovlade.

Se iz časov španske oblasti so ostale v Venezueli tri srednjeveške ječe z vsemi svojimi grozotami. Bile so to ječe El Libertator v Porto Kabelu, San Karlos na nekem otoku v jezeru Karakaibo in La Rotunda v Karakas. V teh ječah je umrlo ali bilo ubitih na tisoče političnih kaznjencev. V tem niti španska inkvizicija ni bila bolj zverinska.

Med prvimi, ki so poizkusili strahote Gomezovih ječ, je bil dr. Regulo Frankis. Na predlog papeškega nuncija monsijora Karlosa Pietropaolia je namreč papež podelil Gomezu visoko odlikovanje. Ob tej priliki pa se je dr. Regulo Frankis drznil pisati papežu, češ, kdo bo po smrti Gomeza prevzel to odlikovanje med tolikimi nezakonskimi otroci?! Sledil je dolg seznam Gomezovih ljubice in njegovih nezakonskih otrok. Vse

skupaj pa je imelo za posledico, da je prišel dr. Regulo Frankis v ječo, kjer so ga zastrupili z arsenikom.

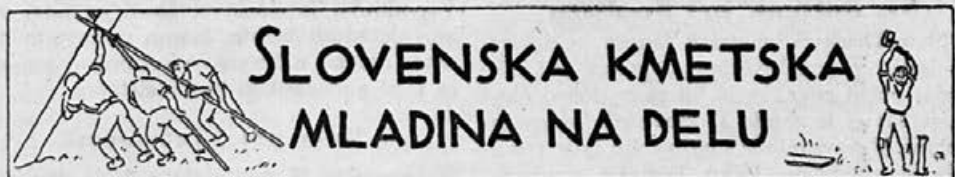
Kot najbolj značilen primer Gomezove pravičnosti pa velja slučaj z njegovim polbratom Evstokiem. Z Gomezom je prišel v Karakas tudi peon Evstokio, ki je bil njegov polbrat in prav tako nepismen in divji kakor Gomez. V nekem javnem lokalu je Evstokio ubil dr. Luisa Mata Ilasa in je bil zato obsojen na 15 let ječe. Gomez takrat kot podpredsednik ni protestiral. Kakor hitro pa je prevzel predsedniško oblast, je imenoval dva nova sodnika in sicer Huana Hose Abneru in Rafaela Bruzuala Lopeza. Imenovana sodnika sta prejšnjo sodbo potrdila, zato pa sta se znašla v ječi.

Zoper to dejanje so se oglasili nekateri listi kot: »El Pregonero«, »Sančo Pansa« in »El Nacional«. Končni rezultat je bil, da so se znašli vsi lastniki listov z uredniki vred v ječi »San Karlos«, kjer jih je dočakal sam Evstokio, ki je bil med tem imenovan za upravnika jetnišnice. Bili so vrženi v ječo brez vsakršne sodbe, kjer so jih do smrti mučili s posebnimi železnimi verigami.

Tiranija je zavzemala vedno večji obseg. Vse nade ljudstva, ki je željno pričakovalo resnično svobodo in pravico, so se razblinile v nič. Svoboda, v kateri se človek šele lahko počuti človeka, ni našla plodnih tal pod vročim soncem Južne Amerike. In prav je rekel Simon Bolivar, velik junak in osvoboditelj narodov Južne Amerike izpod oblasti Špancev, da bo prišlo sedaj novo suženjstvo: zato, je rekel, mi je skoraj žal, da sem se boril in posvetil življenje osvobodilnim vojnem in revoluciji. Prišli bodo namreč pokvarjenci in svoboda bo propadla.

Tako se je tudi zgodilo. Skozi vse stoletje so se vrstile revolucije, oblastniki so se menjavali, izkoriščali ljudstvo in zopet prihajali novi, toda svoboda nikdar ni mogla priti do izraza ne v Venezueli in tudi ne v nobeni drugi državi Južne Amerike. Huan Vinsente Gomez je trideset let vladal Venezuelo in zabilisal zadnje sled človeškega dostojanstva in zadnje znamenje svobode. Ves čas njegovega vladanja si se lahko vsak trenutek znašel v ječi. Nihče ni vedel, kaj bo prišlo jutro, kaj dan in kaj večer. V vsej deželi ni bilo človeka, ki bi lahko z gotovostjo zatrdil: Jaz sem izven nevarnosti, da me doleti katera izmed srednjeveških ječ. Tudi njegovi zvesti sodelavci tega niso mogli reči, niti njegove ljubice.

(Dalje prihodnjič)

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

✦ **Tov. Franc Kristan**

V Šenkovem turnu je v nedeljo 23. februarja t. l. za vedno zatisnil oči tov. Franc Kristan. Pokojnik je bil mož, kakršnih je danes zelo malo. Bil je soustanovitelj Društva kmetških fantov in deklet in prav do svoje smrti je vestno nadzoroval društveno delovanje. Kljub svojim 59. letom je vedno

Često smo ga srečavali v Ljubljani, kamor je zahajal po opravkih. Bil je član upravnega odbora Kmetškega hranilnega in posojilnega doma, glavnega odbora Kmetijske družbe, vodstva Zveze mlekarških zadrug in številnih drugih gospodarskih organizacij. Dolgo vrsto let pa je bil tudi član domačega občinskega odbora, ki je sprejel nešteto njegovih predlogov in vzpodbud.

Pokojni tovariš tudi ni poznal politične zagrizenosti ali sovraštva, nasprotno, bil je med ljudstvom splošno priljubljen, kar se je posebno izpričalo ob njegovi smrti. Ko je ležal na mrtvaškem odru, so se ob njem zgrinjali mnogoštevilni kropilci brez razlike, kar je dokaz, da je užival spoštovanje vseh.

Njegov pogreb je bil izredno veličasten. Na čelu sprevoda je korakala šolska mladina s svojimi učitelji, ker si je pokojnik stekel največ zaslug za lepo urejeno šolo; za šolsko mladino pa so se potem zvrstili člani Društva kmetških fantov in deklet Šenkov turn in Skaručna, Sokolske čete Vodice, Kmetijske podružnice itd., nato pa dolga vrsta znancev in spoštovalcev.

Po opravljenih molitvah so se ob odprtem grobu poslovili od pokojnika: v imenu Društva kmetških fantov in deklet v Šenkovem turnu njegov podpredsednik tov. Miha Hafner, za Zvezo kmetških fantov in deklet v Ljubljani njen predsednik tov. Ivan Kronovšek, v imenu domačih gospodarskih zadrug g. Jože Verbič. Nadalje so se poslovili od njega v imenu Kmetijske družbe g. Albin Koman, v imenu njegovih političnih prijateljev g. Anton Cerar in v imenu Sokola pa g. šol. upr. Završnik.

Ob lepih poslovilnih besedah ni ostalo nobeno oko suho, ker so govorniki priklicali prisotnim v spomin pokojnikov lik in njegovo delovanje, ki je izredno važno za napredek in preporod naše vasi.

Tovariša Kristana bomo kot vzglednega pokretaša in prosvetno-gospodarskega delavca ohranili v trajnem in častnem spominu, žalujočim pa izrekamo naše iskreno sožalje!

korakal v prvih vrstah kmetško-mladinskega pokreta; poleg tega pa je bil tudi najbolj požrtvovalen član mnogih gospodarskih organizacij, ki jim je tudi po večini predsedoval. Za siromaka je imel vedno odprto roko: Sleherni bajtar, ki ni mogel dobiti živine, da bi obdelal svojo zemljo, se je obrnil nanj za pomoč, sleherni delavec, ki ni imel kščka zemlje, kamor bi vsadil vsaj nekaj krómpirja, mu je potožil svojo stisko. Pokojnik je vsem pomagal. Ljudje pa so se kaj radi zatekali k njemu po vsakršen nasvet, zakaj tov. Kristan je bil zelo izobražen kmet.

Sv. Bolfenk pri Središču

Naše Društvo kmetiskih fantov in deklet je imelo v nedeljo, dne 2. marca t. l. 11. redni občni zbor, ki je bil prav dobro obiskan, saj se je zbralo 38 kmetiskih fantov in deklet. V novi odbor smo izvolili te-le tovariše in tovarišice: Joško Tomažič, predsednik; Branko Zabavnik, podpredsednik; Janko Rozman, tajnik; Slavko Grubič, blagajnik. Odborniki so: Branko Kolarič, Mimika Novak, Jože Zorec, Milena Štampar, Ivan Flegerič in Mimika Mlinarič. Namestniki pa so: Janez Lukman, Srečko Čurin in Drago Rajh. Nadzornika sta: Franc Puklavec in Albin Zabavnik. Načelnica Ženskega odseka je Franciška Štampar, načelnik Dramatskega odseka Branko Zabavnik in načelnik kolesarskega odseka Martin Čurin. Poverjenik »Grude« je Joško Tomažič, knjižničar pa Janko Rizman, ki je istočasno tudi dopisnik.

Določili smo tudi Delovni načrt za l. 1941, ki bo poleg sej in članskih sestankov obsegal tri debatne večere, dve igri, eno tekmo, eno kolesarsko dirko, tri predavanja in trgatve grozdja.

Ob tej priliki sporočamo, da praznuje naš predsednik tov. Joško Tomažič desetletnico svojega delovanja v našem društvu in se mu ob tej priliki v imenu vseh članov in članic za njegovo požrtvovalno in agilno delovanje prav iskreno in tovariško zahvaljujemo!

Do sedaj smo vse ovire, ki so se pojavile, premagovali in delali neustrašeno naprej. Tudi se ne bojimo bodočnosti, ker vemo, da je naše delo velike važnosti in da naša načela morajo zmagati. Če pride nad nas še tako hud pritisk od koder koli, kljub vsemu ne bomo odnehali! V slogi in delu vstajamo!

Skaručna

V nedeljo 16. februarja t. l. je polagalo naše Društvo kmetiskih fantov in deklet pri tov. Vodetu obračun svojega prosvetno-kulturnega dela. Občni zbor je vodil predsednik tov. Ludvik Kosec, ki je pozdravil navzoče članstvo in delegata Zveze tov. Daneva iz Ljubljane. Iz poročil je bilo razvidno živahno društveno delovanje v preteklem letu. Prirejale so se dramske predstave, prosvetni in debatni večeri. V novi odbor so bili izvoljeni: Ludvik Kosec, predsednik; Franc Poloček, podpredsednik; Stanko Volkar, tajnik in Mirko Zor, blagajnik. Tovariš Jože Danev je pozdravil občni zbor v imenu centrale in kot njen kulturni referent tolmačil potrebe in način kulturnega udejstvovanja, kmetske mladine.

Vzpodbujal je članstvo, zlasti pa novi odbor, da kljub težkim časom vztraja in pomaga dvigati našo vaško kulturo in prosveto med podeželskim prebivalstvom.

Mota pri Ljutomeru

V nedeljo 23. februarja t. l. je priredilo mlado Društvo kmetiskih fantov in deklet iz Cvena svojo prvo igro: »Begunka«, ki so jo predvajali v Rajhovi gostilniški dvorani »Pri Sokolu« na Moti. Igra, pri kateri so sodelovali skoro sami novinci, je bila dobro podana. Mladi igralci so se izredno potrudili in so bili tudi od gledalcev, ki so popolnoma napolnili dvorano, deležni velikega odobravanja. Naši mladi organizaciji kličemo: Le krepko naprej! — ič.

Podhosta pri Novem mestu

V nedeljo 23. februarja t. l. se je vršil občni zbor našega društva. Ob tej priliki smo obravnavali dosedanje društveno delovanje in sklepali o delovnem načrtu za bodoče. V odbor smo izvolili te-le tovariše in tovarišice: Leopold Turk, predsednik; Viktor Urbančič, podpredsednik; Alojz Bradač, tajnik; Leopold Bavdek, blagajnik. Odborniki so: Angela Henigman, Ivan Bradač, Avgust Murn, Franc Senica, Ladi Markovič, Alojz Gorenc in Stanko Pucel. Revizorja sta tov. Anton Henigman in Anton Zupančič. Ob tej priliki smo ustanovili tudi prosvetni odsek, ki bo imel nalogo, da se bavi z izvedbo našega delovnega načrta. Število članstva se je zelo pomnožilo, istočasno pa bomo poskrbeli, da se število naročnikov »Grude« čim bolj poveča.

Orla vas

Tukajšnje Društvo kmetiskih fantov in deklet je v nedeljo 2. marca t. l. uprizorilo igro »Vrnitev« in sicer v dvorani gasilskega doma v Trnavi. Obisk je bil izredno lep in je bila velika dvorana popolnoma zasedena. Igralci so svoje vloge zelo dobro podali in se vidi, da ima društvo sposobne moči. Zlasti je treba omeniti, da so bili zelo posrečeni sodelujoči otroci. Za svoj izredni nastop in petje so bili deležni splošnega odobravanja. Društvo je lahko s prireditvijo igre zelo zadovoljno, pohvaliti pa moramo tudi režiserja, ki se je izredno potrudil.

Št. Vid nad Ljubljano

V nedeljo 9. marca t. l. je naše Društvo kmetijskih fantov in deklet priredilo na Skaručni v Vodetovi dvorani igro: »Ponos za ponos«. Vsi igralci so svoje vloge dobro rešili in so bili gledalci tudi s petjem zelo zadovoljni. Delovanje nam je sicer zelo otežkočeno, vendar imamo voljo, da bomo kljub izrednim razmeram kolikor toliko delovali in izpopolnjevali svojo nalogo v prosvetno-kulturnem oziru.

Sv. Jurij ob juž. žel.

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet je priredilo v nedeljo 23. februarja t. l. pustno zabavo, ki je bila prav dobro obiskana. Čisti dobiček prireditve smo namenili za prosvetno delovanje našega društva, ki se bo vsestransko poživilo. Zanašamo se na naše članstvo, da bo v bodoče pokazalo za delovanje društva čimveč razumevanja in pripravljenosti.

Voglje

Dne 19. januarja t. l. se je vršil občni zbor našega Društva kmetijskih fantov in deklet. Iz poročil funkcionarjev društva je bilo razvidno, da smo kljub oviram, ki so v letošnjem letu nastale pri vseh društvih, še zadovoljivo delovali. Posebno so se obnesli naši izleti na Krvavec in na Dolenjsko. Med člani je bilo za nje zelo veliko zanimanje in jih bomo skušali tudi v bodoče organizirati. Pri volitvah so bili izvoljeni tile tovariši in tovarišice: **Albin Zupanc**, predsednik; **Frančiška Mlakar**, podpredsednica; **Pavla Oselj**, tajnica; **Frančiška Oselj**, blagajničarka; **Anton Oselj**, knjižničar; **Ivan Sekne**, načelnik dramskega odseka; **Anton Zlate**, načelnik športnega odseka; **Janko Zupanc**, poverjenik »Grude«. Nadzorni odbor: **Antonija Stenovec** in **Janko Oselj**.

Škofja vas

8. in 9. marca t. l. je naše Društvo kmetijskih fantov in deklet priredilo v društvenih prostorih pri g. Vrečku dramski tečaj, ki je odlično uspel. Predaval je tov. **Godina** iz Ljubljane, ki je iznesel vse, kar je potrebno vedeti vsakemu igralcu, da lahko dobro poda svojo vlogo. V odmorih pa je predavatelj praktično pokazal, kako se izvede ena ali druga stvar, kako se pravilno učimo vloge, kako se šminkamo in polno drugih stvari, ki spadajo k igralski umetnosti. Predavanja so bila zelo zanimiva in so udeleženci izrazili

željo, da bi se še priredil podobni tečaj, kar je koristno za posamezne igralce in tudi za društvo.

Istočasno sporočamo, da je naše Društvo kmetijskih fantov in deklet priredilo v nedeljo 2. februarja v Vojniku, v nedeljo 9. februarja t. l. pa ponovilo v Vitanju komedijo: »Gospod senator«. Igra je v vsakem pogledu zelo dobro uspela.

Tovariši in tovarišice, naše vodilo mora biti: V slogi in delu je naša rešitev, zato se pridno izobražujmo in zavedajmo, da smo člani kmetijsko-mladinske organizacije, ki ima važno nalogo pri kulturnem napredku naše vasi.

Poroke iz naših vrst

Nemčavci

Pred časom se je tov. **Marija Mikola**, članica Pripravljalnega odbora Društva kmetijskih fantov in deklet Nemčavci-Markišavci poročila z g. **Ladislavom Lipai** iz Martjanec. Novoporočencema želimo mnogo sreče!

Šenkov turn

Dne 16. februarja t. l. se je poročil tovariš **Alojzij Kunstelj** iz Bukovice z gđc. **Francko Pogačar** iz Repenj. Tovariš Kunstelj je agilni član našega društva in redni naročnik »Grude«. Mlademu paru želimo v zakonu obilo sreče in blagoslova!

Voglje

Pred časom sta se poročila tovariš **Miha Zirovnik** in tov. **Ivana Krajnik**, ki sta se dalj časa pridno udejstvovala v našem Društvu kmetijskih fantov in deklet. Novoporočencema želimo vse najboljše in upamo, da bosta tudi v bodoče vztrajno sodelovala v naši organizaciji!

Vsem članom in članicam Društev kmetijskih fantov in deklet, kakor tudi našim sodelavcem in prijateljem, želi prav vesele velikonočne praznike:

Zveza kmetijskih fantov in deklet
v Ljubljani

Kurent

Ko smo stali na postaji in čakali na vlak, se nam je pridružil majhen mož, kateremu je čepela na hrbtu velika grba.

»Jaz sem kurent!« se je predstavil.

Prislonil je k ustom orglice in zasviral znano vaško popevko:

»Moj očka imajo konjča dva...«

Pesem je polnila postajo, se dvigala v večerni mrak in se izgubljala onstran skladišč v polju.

Ugašal je dan in zvezda večernica se je užgala.

Na zahodu se je dvigala temna senca, počasi tipala po zemlji in nad njo razpela črna krila. Le na zahodu je bilo nebo še rdeče razžarjeno od sonca.

Na postaji so prižigali luči. Nekaj potnikov je hodilo sem in tja. Čakali so na vlak, nestrpno gledali na uro in si zaslanjali z roko zehajoča usta. Zdaj zdaj se je pokazala modra, sicer umazana uniforma postajnega uslužbenca, ki je leno prenašal kake liste v rokah; njegov obraz je bil tako dolgočasen, kot je bila dolgočasna postaja sama.

Kako prav je prišel kurent! Bo vsaj nekdo prepodil te soparne minute.

Kurent je sviral, sviral je enkrat; ko je končal, je začel drugič, tretjič... kar naprej in vedno isto pesem, enolično in zategnjeno:

»Moj očka imajo konjča dva...«

Pri tem pa je kaj smešno stopical z nogami. Menda je bil to neke vrste ples. Zvijal

se je, sklanjal, se vrtil, da je predolgi suk-njič opletal po kolenih in mu je preveliki klobuk odskakoval na ušesih, da ga je moral vsak hip z levico tlačiti nazaj. Vrtil se je, plesal pred nami in z njim se je vrтела in plesala grba, ki je bila prevelika in se je kaj slabo počutila na slabotnem kurentovem telesu. Pri tem pa Kurent ni pozabil, da si ogleda slehernega, kako nam ugaja njegova umetnost. Bil je navihán ta kurent. Kaki samozavestni ženski je pomežiknil, da se je obrnila in užaljena odšla. Moški so se temu smejali, prisrčno in sproščeno, temu človeku, ki je plesal pred nami in nam skušal ugajati.

Ko se je utrudil, je prenehal. Postalo mu je vroče, da je žarel. Bledi in koščeni obraz je dobil barvo. Obrisal si je z roko čelo, potem pa jo iztegnil proti nam:

»Gospodje, revež sem, živeti pa je treba. Če mi more kdo kaj podariti, lepo prosim, gospodje!«

Nihče se ni mogel upirati tako preprosti prošnji. Kurentove oči, ki so še pred hipom gorele ob pesmi, so postale tope in žalostne.

Jemal je klobuk z glave, se zahvaljeval in klanjal, da so mu predolgi lasje padali na nos in na oči.

Nekdo od potnikov ga je pobaral:

»Mnogo zaslužiš?«

»Ah, tako... Včasih!... Večkrat pa nič!«

»Kaj pa z denarjem?... Imaš ženske?«

Potniki so se zakrohotali.

Kurent pa je gledal in ni razumel, čemu ga je oni vprašal po ženski. Med ljudmi ni delal razlike, zato tudi ni mogel odgovoriti.

Tedaj je zagledal vojaka. Obraz se mu je spet razlezel in oči so se mu zaiskrile. Pokazal je s prstom na vojaka in vzkliknil:

»Tudi jaz sem bil vojak... Puško sem nosil. In radi so me imeli... Če bi ne bil bolan... bi...«

Govoril je raztreseno, vedno tišje, same-mu sebi...

Na koncu nam je še enkrat zasviral v zahvalo in v slovo. Njegova pesem je postala enolična in žalostna, brez vsebine in brez barve, kot je bil brez vsebine in brez barve kurent sam.

Nisem se mu več smejal. In tisti hip sem zasovražil vse tiste, ki so se mu smejali.

Stali so okrog njega, zdravi in siti ter se krehali v dlani, da so jim bila lica zabuhla in rdeča od smeha. Kurent pa je sredi med njimi odgovarjal na vprašanja ter ni razu-

mel, čemu se smejejo, zato se je smejal z njimi, ko je videl sam smeh okrog sebe.

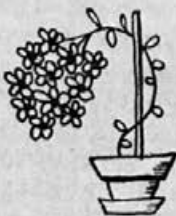
Zdelo se mi je, da sem tisti trenutek občutil vso tragiko, ki jo je nosil ta kurent v sebi. Živi in živi, ne ve, kje je pričel in ne ve, kje bo končal. Njegovo življenje ne pozna zahtev. Preprosto je kakor je preprost kurent. Njegova pot vodi od doma do postaje, vsak dan, vse leto, dokler ne bo nekoč izostal.

Hladen veter je potegnil od severa. S seboj je nosil vonj po svežem snegu. Prazne njive onstran postaje so ga voljno pričakovale. V daljavi se je čul vrisk vlaka, udarci signala so peli enakomerno.

Ko sem se spet ozrl po kurentu, ga ni bilo več na postaji. Pogledal sem na cesto. Šel je proti domu, za njim pa se je lovil trop otrok, ki so ga vlekli za suknjič in kričali, kurent pa je kričal in se smejal z njimi. Bil je vesel med veselimi, otrok med otroci.

Privozil je vlak. Odpeljal sem se. Podoba kurenta pa mi je spet stopila pred oči.

Kdo ve, kje hodi zdaj, kje pleše in igra.

Božidar Pahor:

Izpoved

*Ko mogel bi preleteti dušo v stihe,
povedal bi vam čudežno povest,
razkril bi vam vse sanje svoje tihe,
ki jih šumi v večer samotni brest...*

*O, kam gredo te dolge, bele ceste,
ki nanje lije soj polnočnih zvezd
in romarje vprašujejo: — Kam greste?
Me vodimo do mrtvih, temnih mest...*

*Mladost je moja le še mehka sanja...
Ko jo izgubiš, oziraš se zaman
na prošle dni, zaman v nočeh brez spanja
pričarati si hočeš sončni dan.*

*Povej mi, o življenje, kaj mi nudiš?
Spoznanje grenko tvoj je zadnji dar?
S prepadi, zlom nikdar me ne začudiš,
nikdar ne zlomi mrzli me vihar!*

Razlaga tujih besed

● **Gentleman** (izgovori džentelmen) je angleška beseda, ki jo slišimo ali beremo v zvezi, kadar ocenjujemo osebne vrline kakšnega človeka. Če je kdo poštenjak, vzor moža, skratka človek, ki mu ne moremo očitati sebičnosti, zahrbtnosti ali drugih slabih lastnosti, potem ga lahko imenujemo gentleman. Te vrste ljudje so sicer redki, vendar jih še najdemo v vseh slojih prebivalstva. Prav za prav stremimo vsi, ki dobro mislimo in hočemo, da bi jih bilo čim več in v tem pravcu tudi vzgajamo ljudi. S tem se ukvarjajo šole, vzgojevališča in naše kulturne organizacije, ki si na razne načine prizadevajo, da bi ljudi duhovno in srčno izoblikovali do največje popolnosti. Naša želja je, da bi bilo čim več ljudi z dobrimi lastnostmi in plemenitimi nagibi, torej gentlemeni, ker le takšne smatramo za vzor človeka.

● **Tantijema**. Ta beseda izhaja iz francoščine in pomeni delež na dobičku, oziroma dohodku. Kdor je s kapitalom (denarjem) udeležen pri kakšnem podjetju, rudniku, tovarni, banki, trgovini in podobno, dobiva od tega del dobička, to se pravi, dohodek, ki ga napravi podjetje, pripada vsakemu, kolikor je pač vložil denarja. Če niso podjetja last posameznikov, kapitalistov, potem so navadno delniške družbe. Na primer: Trboveljska premogokopna družba, Kranjska industrijska družba na Jesenicah, Ljubljanska kreditna banka itd. Lastniki teh in podobnih podjetij so delničarji, ker je ves kapital, s katerim podjetja delajo in poslujejo, razdeljen na delnice. Delnica je nekakšno potrdilo na določeno vsoto (1.000, 5.000 ali 10.000 dinarjev), ki jo je plačal, oziroma vložil posameznik. — Ob zaključku vsakega poslovnega leta, ko napravi podjetje bilanco, to je, ko ugotovi, koliko je dobička, se na občnem zboru delničarjev, ki so lastniki podjetja, določi, kako se bo razdelil dobiček, oziroma koliko procentov znašajo tantijema ali delež na dobičku. Če znaša 8%, potem odpade na delnico z vrednostjo 1.000 din 80 dinarjev, če znaša 20%, pa znaša tantijema 200 din. Ker pa imajo delničarji po več delnic, recimo sto ali pa tudi več tisoč, zato se ravna udeležba na dobičku po številu delnic, ki jih ima posameznik. — S tem v zvezi lahko ugotovimo, da se denar, ki je vložen v razna podjetja, dobro obrestuje, če vemo, da ga posojilnice obrestujejo po 4—5%, dočim pa dobijo delničarji v obliki tantijem tudi po 20 in 30% obresti.

SOVRAŠTVA IN LJUBEZNI

»Oče pravi, da je sedaj najbolj primeren čas. Ne vem, kako je! — Skalarjevi vprašajo, če ni pozno za krompir?« je šepnil Vinko očetu.

»Bo že nekako!« je stisnil besede skozi zobe, Skalar pa je pognal kobilo, videč, da je z večrajšnjim dnevom Mežanovo sovraštvo še naraslo. Vinko je gledal za sosedom, prav za prav za Majdo, v njem pa se je narahlo začelo boriti sovraštvo z ljubeznijo.

»Kaj gledaš?« je zarežal Mežan nad sinom, ki je požrl slino in udaril z motiko v tla. Majda mu je izginila iz oči, v njem pa se je kuhalo in grizlo ga je, kakor še nikdar doslej. S Skalarjeve njive se je zaslislala sladka in nežna pesem, ki je vzbudila v Vinku neko grenko občutje. Ogenj sovraštvo je hotel uničiti novo iskro in Vinko je nehote zaječal.

»Kaj zdihuješ in čakaš,« se je zopet obregnil Mežan, toda Vinko ni slišal očetovih besed. Venomer je udarjal z motiko po njivi, v njem pa se je trgala Majdina pesem:

Mladost mi v duši
venomer kipi,
smehliaj na ustnih
vsak dan oživi!

Nekam sočno je zvenela pesem iz Majdinih ust, ki je z resnično ljubeznijo nola-gala koruzna zrnca v črno zemljo. Zvoki pesmi so vedno močnejše udarjali na Vinkovo čustvo ljubezni in se izgubliali v sovraštvo do Skalaria in njegove zemlje. Vinko je mukoma dvigal motiko, s težavo je spuščal koščke krompirja v jamice, ker se je vsa njegova notranost krtovičila, kakor predeno iz grobega prediva.

Čez nolje je zadrhtela pomladna vročina, iz Majde je zvenela pesem mladosti, v Vinku pa se je vedno bolj pretenalo čustvo sovraštva z mlado ljubeznijo. Ves utrujen se je na nasprotni strani njive vsedel na travo. Majde sedaj ni videl. Pred

njim je še vedno mrko strmel v zemljo njegov oče in enakomerno udarjal z motiko, v kateri je, saj Vinku se je tako zdelo, pelo svojo pesem sovraštvo.

»Zopet gledaš!« se je obregnil Mežan.

»Delam!« je narahlo pripomnil sin in prijel za motiko.

II.

Pri Skalarjevih so okopavali koruzo. Majdi in Skalarju je pomagalo še nekaj delavcev, ki so pridno rahljali zemljo in se čudili krepki koruznici.

»Vi, Skalar, ste pa res čudodelni,« je menil Kržinov Matej in prižgal cigareto, oči pa so mu kar požirale visoko in močno raščena stebila.

»Morda za nekatere ljudi!? Za tiste, ki mislijo s svojimi možgani, pa prav gotovo ne. Zemlja je tukaj in ponuja! Zemlja velikodušno nudi, na ljudeh pa je, da si ponujeno znajo tudi vzeti!«

»Vzeti! Hm, da! To je lahko povedati, toda, vzeti... da; vzemi, če moreš — z gole ploske! Da bi pa kar zemljo grizel? Ne, to ne!...«

»Vidiš ga, moža! Škoda! Mlad si še, zelo mlad, toda presneto, da se ne motim! Tudi tvoji možgani so dani v najem!«

»Možgani?«

»Kaj se čudiš? Prav, možgani! V brezplačnem naiemu jih imaš, ali bolje rečeno, posodil si jih nekam, in sam ne veš komu!«

»Mateju je beseda zastala na jeziku. Hotel je povedati nekaj o možganih, hkrati pa se mu je vse zataknilo.

»Dober dan!« je pozdravil Mežan. Skalarieve, ki so medtem baš končali gornji del njive in prispeli do njegovih vrati.

»Dober dan!« so odgovorili nekateri, Kržinov Matej pa je nazadnje zaključil: »Bog dai!«

»Prekleta, Skalar, zdaj mi na res lahko poveš, kaj delaš s svojo zemljo, da imaš enkrat večjo koruzo in črnazelene barve,

moja pa že od vsega začetka blede!« je udaril Mežan naravnost in se hlinjeno smehljal.

»Kaj delam?« se je nasmehnil tudi Skalar in pogledal Mežanu v obraz, nato pa Mateja, ki je prav tako radovedno zrl v Skalarja.

»Ti si zelo čuden možakar! Zakaj ne vprašaš, česa ti ne delaš, pa boš prej prišel do zaključka?!«

»Po tebi se ravnam in niti najmanjše razlike ne vidim med tvojim delom, pa vendar je tolikšna razlika v uspehu. Ne, ti si... Bog ti prizanesi...«

»Ker si slep pri zdravih očeh!« ga je prekinil Skalar in se obrnil, da bi začel z delom v drugi vrsti.

»Vidiš ga, saj vem. Noče povedati!«

»Noče! Kaj noče? Kaj naj tebi še pripovedujem in ponavljam, ko pa se te itak ničesar ne prime. Ozri se po svojem dvorišču! Gnoja v svojih letih, odkar sva začela gospodariti, še nisi zvozil. Zemlji vsako leto samo jemlješ, nikdar pa ji ne vračaš drugega kakor mokro listje. Orješ popolnoma napačno. Prav dobro veš, da imaš peščeno zemljo, ki pa jo kljub temu že jeseni prevrneš, spomladi pa imaš iz takšne peščenice skoro prah, v katerem se korenine koruze ne počutijo dobro. Koruza rabi, to sem ti že večkrat pripovedoval, neko določeno zbitost zemlje, ki je pri takšni obdelavi ne moreš doseči. Najmanj vsako leto sem ti pripovedoval, ne orji deteljjišča jeseni, kakor je to potrebno pri težki zemlji, toda vsi moji nasveti niso zalegli. Koruza je, prijatelj, koruza, in tega ti ne veš pri tolikih letih gospodarstva. Sicer pa, kaj to pripovedujem bledemu ozračju, ker od tega itak ne bo nobenega uspeha.«

Kržinov Matej je s Skalarjem vred zaprl usta in požrl slino. V njegovi glavi se je nekaj zasvetilo. Mežan se je obrnil in šel. Spotoma je nekaj stisnil pod zobe in še enkrat pogledal po Skalarjevi koruzi, nato pa je izginil med drevjem. Skalar in ostali delavci so molče nadaljevali z okopavanjem in nihče si ni upal črhniti besede, dokler ni Majda opomnila očeta, da je prišel čas južine. Tudi po jedi in ves čas popoldan se niso jeziki nič kaj razvezali. Raz-

govor med Mežanom in Skalarjem je visel nad njimi in še ves prihodnji dan niso prišli do pravega razpoloženja.

Tretji dan sta gnala oba soseda živino na sejem. Pred Skalarjem je stopala velika in čedno rejena telica, za Mežanom pa suha krava, ki je komaj, komaj capljala za svojim gospodarjem. Trebušne jame so se ji dvigale in spuščale kakor kovaški meh, kar je pričalo, da se je žival utrudila že do polovico poti. Skalar je odšel od doma sicer kakšno uro pozneje, pa je kljub temu Mežana dohitel in že pognal telico naprej, pa ga je Mežan zadržal.

»Počakaj, no. da bo krajši čas! Saj vidiš, da moja klobasarica ne more s tvojo telico!«

»Potem boš pa zopet rentočil, če katero zinem!«

»Kaj bi to? Seveda človeka jezi! Poglej samo! Tvoja telica se ziblje od debelosti, moja krava pa še kosti nima pošteno zvezanih.«

»Krivec si ti in ne krava!«

»Jaz, o. seveda jaz. Ti si, ne vem, kaj bi ti rekel...«

»Počasi, sosed! Komaj zinem, pa se že naježiš! E, ne delaš prav!«

»Jeza, jeza, kaj ieza? Druzič na ne blekni tako neumno. Kriv? Jaz nai bom kriv, če krava noče jesti? O, da ti ne povem, kar ti gre...«

»Boliše je, da molčiš. Je res škoda besed. Naj te onozorim samo na to, kar si mi sam pripovedoval. Koliko tednov je bilo to tvoje živinče pri materinem mleku.«

»Kako?«

»Kako! Koliko tednov je sesalo mleko, če drugače ne razumeš?«

»Kaj bi o tem. Kako hočeš sedaj spraviti v zvezo kravo od te krave; kaj ti pomaga krava, ki že davno nima svojih kosti, tej klobasarici. Krava naj pomaga kravi, da ji odstoni pol mesa in... ah, ti si!... Krava od krave, telica od telice, tele pa zopet krava, na telica. nato krava! Ne, pri moji krščanski veri. Skalar, ti si nor!«

»Morda! Vsi ljudje ne pridejo pametni na svet. S tem pa seveda ne boš spremenil svoje suhe kravice v mlado telečko, ki bi posesala še manjkajoče mleko: Da, potem bi morda bilo, potem bi tudi kosti dobile

svoje pokrivalo! Ali nisi rekel, da ne pustiš teletu sesati več kot tri tedne?»

»Seveda! Tudi sedaj pravim in tako tudi delam. Ali ni škoda mleka, ki bi ga tele po nepotrebnem uničilo, ko lahko že kaj drugega žre.«

»Škoda, škoda!« Tudi na tvoji kravi je škoda, velika škoda in povrh še krivico delaš naravi, ker uničuješ to, kar si že enkrat od nje prejel.«

»Uničujem? A, tako, ti praviš, da uničujem, ko garam in delam več kot vsa tvoja družina. Ti... da, ki si z vražjim v zvezi,« je zahropel Mežan, po licu pa so mu zdrknile debele potne kaplje.

»Priatelj, sosed, da se ne boš jezil, bom šel malo naprej. Ali ti nisem rekel?... Da, da! Jeza in neznanje sta velika sovražnika ljudi. Zapomni si, sosed! Do smrti boš garal, toda tvoje delo ne bo nikdar imelo uspeha!«

»Vem to, ker si, Bog me varuj nesreče, dušo prodal vragu in njegovi bratovščini!«

»Prav praviš!« Teško je, če človek dušo in možgane posodi slabemu človeku. Nikdar jih ne dobi nazaj. Zapomni si to, pa srečno hodi in dobro prodaj!«

»Uh, da bi te... usmili se ga Bog, tega človeka, da ne postanemo tudi mi reveži radi njegove pokvarjenosti!« je Mežan mrmral bolj pri sebi, Skalar pa je s telico izginitil za ovinkom.

»Nesreča nikjer ne počiva, kadar pa ima človek opravka s takšnim prevejancem, potem... Ah, kaj bom... Naj ga vzame njegova bratovščina, da vsaj mladih ljudi ne pokvari, mene, starca, itak ne more več obrniti!«

Mežan je počasi stopal s svojo kravico in se sam s seboj razgovarjal. Mislil je o tem in onem, pa je vedno moral vsako stvar na glas poudariti. Njegova misel ni delovala brez glasu! Mislil je na glas! Počasi je prekladal jezik, njegova klobasariča pa je potrpežljivo poslušala gospodarja. V Kolaričih je Mežan srečal Trebušona, ki je s kolesom hitel nekam na postajo.

»Oho, Mežan! Ti imaš pa res pametne krave, da se kar s teboj pogovarjajo,« ga je pičil in naglo odhitel po cesti.

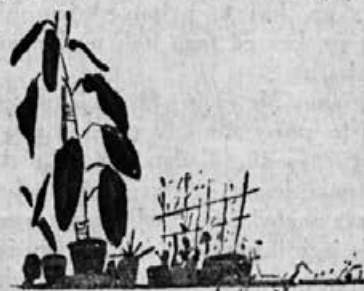
»Pametnejše so že od tebe!« je jezno odrekel Mežan in capljaj s svojo brezo kot izgubljen popotnik.

»Sina moram rešiti, sina!« je zopet mislil na glas in koracal. Rešiti ga moram hudiča in ga spraviti z Bogom. Naj ga sovraži, vražjega služabnika, ljubezen zaslužijo le dobri ljudje! Naj ga sovraži, ker bi se lahko zgodilo, da ga premoti pokvarjenec,« je zaključil v sebi in ni vedel, da njegov Vinko medtem kot nalašč izvršuje njegove misli.

V živi ograji so se namreč sončile Skalarjeve kokoši, pa se je Vinku zdelo, da jih je nekaj prilezlo skozi ograjo na njihov sadovniak. Pobral je najbližji kamen in ga zagnal v petelina, ki se je že v tem stegnil mrtev po tleh. Ostale kokoši so se z velikim krikom razpršile in pribežale na dvorišče, na pragu pa se je pojavila Majda. Vinko je držal v roki mrtvega petelina, menceal z nogami in zastrmel v dekle, v lice pa mu je planila rdečica. Nekje globoko je občutil neprijetno vročino, zadržal je, petelin pa mu je padel iz rok. Majda je nato brez besede zaprla hišna vrata, Vinko pa je še vedno stal ob mrtvi živalici in nekam sramežljivo gledal v ograjo. Nenadoma je zaslišal otožen Majdin glas, ki je nekam trpko zvenel v pesmi:

Krivica nikdar ne boli,
če človek srca nima, ne vesti...

Vinko je obstrmel, lice mu je še bolj zagorelo, pred očmi pa se mu je z bliskovito hitrostjo zavrtela Majda. V ušesih mu je trdo zazvenelo: »Če človek srca nima, ne vesti!« (Dalje)

Zdrave in prijetne velikonočne praznike želi svojim naročnikom, čitateljem, sodelavnikom, poverjenikom in inserentom:

»GRUDA«

(Nadaljevanje)

In takrat se je očetu približal Hangen in mu ponudil družabništvo. Hangen je v podjetje vložil precejšnje vsote in si s pogodbo zasigural direktorstvo. Elin oče je bil že tako na psu, da mu ni kazalo ničesar drugega, ko Hangenovo ponudbo sprejeti. Od tedaj je postajal vedno bolj zamišljen, okrog Ele pa se je pričel sukati Hangenov sin Avgust, katerega je stari Hangen naravnost oboževal. Slednji je pričel pritiskati, naj oče dovoli Eli, da se poroči z njegovim sinom Avgustom. Najprej se je Eli tej ponudbi smejala, ko pa jo je oče vedno huje nadlegoval, češ, da niti ne ve, v kakšnih škripcih ga ima Hangen in da ga reši le njena poroka z Avgustom, se je Eli odločila, da pobegne.

V živčnem navalu je skočila skozi okno in priletela prav na Tomovo glavo, dočim so v prednji sobi čakali na njeno odločitev oče, stari Hangen in vsiljivi ženin Avgust.

Torej ji je naposled vseeno, čigava žena postane, ali Hangenova ali Tomova. Njeni živci vseh teh ženitnih zapletljev ne vzdrže več. Vsekakor pa ji je Tom mnogo bolj simpatičen kot pa mladi Hangen.

»Slišite,« se je vznemirila. »Ste res prepričani, da nama ničesar drugega ne preostane ko poroka?«

»Prav pravite. Zaljubljena sva drug v drugega, toda, če hočete prav razumeti, le navidezno. Samo zaradi Novoholandske kolonizatorske d. d.«

Po kratkem premoru je dodal:

»Bodiva kratka. Sklenila bova zakonsko zvezo, da bova skupaj nastopila pot skozi življenje. Seveda, le dokler vam bo godilo. Ste lahko popolnoma mirni, ker sem gentleman. Ne bom vas nadlegoval! Natančno vem, kako se je treba zadržati proti ženski, pa četudi je ta njegova žena. Pristanete? Drugače takoj odidem!«

»Toda, kaj potem, če se eden izmed naju res v drugega zaljubi?«

»Dajte no, dajte! Če se tu sredi Tihega oceana, za božjim hrbtom, poročiva, se lahko kasneje kjerkoli mirne duše poročite z drugim moškim. In zdaj mi je čast, da vas poprosim za vašo ročico, draga... draga... no, povejte, kako se pišete!«

»Eli Hunter.«

»Čast mi je! Jaz pa: Tom Smith.«

Prijel jo je pod pazduho in šla sta v hišo in se poročila.

S preostankom forintov je Tom nakupil najpotrebnejših oblačil in še nekaj drugih stvari.

Vkrcala sta se na ladjo, ki pa ni vozila direktno do otoka, kamor sta bila Tom in Eli (zdaj gospa Eli Smith) namenjena. Zato sta morala med potjo prestopiti na ladjo, ki je plula proti otoku Novi Holandiji. Sonce je žgalo ko obsedeno. Celo domačini, vajeni vročine, so postali povsem okoreli. Kapitan parnika je bil bradat in surov. Klicali so ga za Gulckerja. Za svoje potnike se je kaj malo brigal.

Vročina je postajala vedno hujša. Francoski mašinst Dalier, ki je z vso svojo družino potoval prav tja ko Tom in Eli, je bil v velikih skrbeh, kajti spotoma mu je zbolela žena. Z njim sta bila še osemletna hči in sinček, star šest let. Med kolonisti je bil tudi ruski inženir Grabov, ki je s postano vodo skušal osvežiti svojo mlado in lepo ženo, katera je vsled prehude vročine zbolela. Grabovljeva žena je bila plesalka in je le zaradi romantične ljubezni zapustila gledališče in šla z možem na dolgo pot v Novo Holandijo.

Eli se je skušala peklenski vročini na vso moč zoperstavljati. Pri tem ji je stal ob strani mož in ji prinašal limone in pomaranče, glede katerih je Eli skrbno izbegavala vsakršno vprašanje o njih izvoru...

Med vožnjo se je Tom pečal z zelo donosnim poslom: sistematično je igral karte z nekim drvarjem Bauerjem. Vedno je gledal, da je priigral le toliko, kolikor je potreboval za en dan. Bil je pravi kartaški mojster. Bauer je bil ogromen in krepko razvit možakar, s širokimi pleči, nizkim čelom in goriljimi rokami.

Na palubi ponoči nikdo ni vzdržal. Potniki so se onesveščali; lica so jim vidno upadala. Šveda Jansen in njegova soproga sta bila med redkimi, ki sta se kljub nevajenim klimatičnim prilikam krepko držala. Bivši učitelj iz Prage Jaroslav je s svojim igranjem na violino med potniki še kolikor

toliko vzdrževal vedrost, a pri petdesetih stopinjah vročine so tudi iz njegovega glasbila pričeli prihajati vedno žalostnejši glasovi. Naposled Jaroslav sploh ni več prijel za lok. Skupaj s Poljakom Ljubowskim je nemo posedal po palubi. Ljubowskij je bil polir in nekdanj strasten pijanec, a se je alkoholu iz neznanih razlogov odpovedal in sklenil pričeti na Novi Holandiji novo življenje.

Po dveh tednih vožnje so dospeli do otoka Kraljice Viljemine, ki je med otoki novoholandske kolonizacije največji. Potniki so se drenjali pri ladijski ograji in željno zrl v mesto, hoteč se tako oškodovati za vse prestano trpljenje in vso suhoparnost napore pomorske vožnje. Pristanišče je bilo zelo lepo. V morje sta silila dva kamecita in lična pomola. Nedaleč je stala dolga vrsta skladišč, nekoliko dalje pa si uzrl pazljivo oskrbovana pota, cvetje, palme, med vsem tem pa prijetne rdečestrehnate hiše, ki so imele zeleno barvana okna. Vse je bilo prav tako, kakor si lahko videl na propagandnih plakatih. Eli je postalo nekoliko nerodno, ko se je zavedla, da je nehote prišla Toma pod pazduho in ob njem opazovala približajočo se obalo.

»Krasota!« je navdušeno vzdihnila. »Tukaj se bo pa res dalo delati!«

Iz bližine je naselbina izgledala še lepša. Kamor se je človek ozrl, povsod sama čistota, moderni industrijski, duh in sledovi dela strokovnjaških rok. Vrsta hiš z zelenimi ograjami je bila prav za prav ena sama dolga zgradba, znotraj praktično in higijenično opremljena. Kanalizacija, elektrika, tekoča voda in ko sneg beli zidovi. Po dve in dve stanovanji sta imeli skupno kuhinjo in kopalnico. Stanovanjska oprema je bila udobna in na oknih so bile mreže proti komarjem. Na drugi strani pristanišča je bilo glavno poslopje. Bila je to lepa enonadstropna hiša, v kateri je bilo tudi skladišče, pa pisarne in stanovanja poslevoedečega in nadzornega osebja. Proti notranjosti otoka se je vrstilo nekaj hiš, v katerih so stanovali otoški domačini, ki so bili pri podjetju nameščeni kot pomožni delavci.

Na kopnem jih je pričakal nizek in kratkovrat Holandec Trader. Poskušal je, da bi spremenil svoj hrapav glas v prijetnega. V imenu družbe je pozdravil novodošle koloniste in jim povedal, da je postavljen za njihovega šefa. On jim bo tudi določal posel. Dejal je, da se morajo na podlagi pogodbe, ki so jo podpisali na Javi, pokoravati nadzornikom, v prvi vrsti pa

njemu. Kdor se bo držal predpisov, se ne bo mogel nad ničemer pritožiti. Potem jih je Trader povabil, naj se najprej vselijo v svoja stanovanja, kasneje pa naj se oglasijo v pisarni. Po stanovanjih jih je razmestil neki Power, po narodnosti Anglež. Bil je še višji in močnejši ko drvar Bauer, pa tudi trdnější je izgledal. Kmalu so se prišleci prepričali, da so vsi nadzorniki pravcati biki, markantni, od sonca močno porjaveli, obenem pa veliki suroveži.

Z odkazanimi stanovanji so bili v glavnem zadovoljni, nekoliko nejevoljen je bil samo Tom, to pa zato, ker ni vedel, kam bi shranil svoj samokres, da mu ne zarjavi. Tom namreč ni imel nepremočljive samokresne torbice. Dolgo je iskal pripravno mesto, naposled pa je zavil samokres v nekaj platnenih krp in vse skupaj položil na gornjo polico kuhinjske omare, ki se je zapirala s posebnim zastorjem, da se ne bi kvarile jedi. Ko so jih kasneje vpisali v veliko knjigo, je bil Tom iskreno vesel, da ni imel tiste nepremočljive torbice za samokres. Sporočeno jim je namreč bilo, da so nadzorniki med tem, ko so bili kolonisti v pisarni, izvršili po stanovanjih preiskavo, da ugotove, če nima kdo s seboj orožja, ki je po predpisih zabranjeno. Nadzorniki so seveda lahko nosili orožje in ob pasu so imeli velike in močne samokrese. Proti temu nikdo ni mogel protestirati, kajti družba je dolžna izpolnjevati predpise oblasti. Tom je bil izredno vesel, da je svoj samokres nehote skrtil. Brez svojega revolverja bi se počutil kot polovičen človek.

Sporočeno jim je bilo, da jim bodo naslednjega dne zjutraj določili delokrog in kraj dela. Delovni čas je osem ur dnevno. Skladišče s svojo zalogo jim je vedno na razpolago in v njem lahko kupujejo na kredit in še to po cenah na debelo. Naj nikar ne mislijo, da jih hoče družba na ta način izkoriščati, kakor se to na žalost dogaja po drugih otokih. Vse to je poslušalo tudi dvanajst delovodij. Med poslušanjem so obrazi slednjih dobili prav tak izraz, ko da bi bili vsi uniformirani in strogo uradni. Obleženi so bili v bele platnene hlače in obuti v svetle črne čevlje s plutovinastimi podplati, dočim so se njihove srajce zelo lepo ujemale s krojem suknjičev. Na jermenu jim je prav do žepa na hlačah visel samokres. Njihovi obrazi so bili izredno resni in hladni ter čokoladne barve. A kljub temu so z vsakomur občevali vljudno.

Nato sta se Tom in Eli seznanila z že preje naseljenimi kolonisti, ki jih je bilo na

P O G L E D V ŽIVLJENJE IN SVET

otoku osemnajst. Sredi stavbe je bil večji prostor, v katerem je bila skupna jedilnica. Po zidovih so viseli zemljevidi in statistični pregledi. Že naseljeni kolonisti niso izgledali ravno preveč razboriti. Med njimi je bila samo ena ženska, soproga nekega Nemca, ki se je pisal Rosner. Njene temne oči so bile upadle, na licih pa se je opazila rumena in zgubana koža, dočim so ji bila pleča že močno upognjena. Rosnerju ni bilo več ko štirideset let, ker pa je bil močno siv, zgubanega in izmučenega obraza in medlega pogleda, se je zdel očem ko kak izgaran starec. Elektrotehnik Hawkens je močno kašljal. Ostali so mirno in brez besed večerjali med novodošliimi, veselimi tovariši.

»Ste že dolgo na otoku?« je vprašal mašinist Dalier Rosnerja.

»Dve leti,« je ta potihoma odvrnil.

»Je oskrba dobra?«

»Ni slaba,« je ta topo in dvoumno odvrnil. Zdaj so prišleci pričeli povpraševati počez in povprek:

»Ali je delo naporno? ... Kako postopajo z vami?«

Dobivali so najrazličnejše odgovore. Naseljenci so samo skomigovali.

»Koliko vas je bilo v začetku na otoku?« je vprašal Šved Jansen.

»Sedemdeset.«

»Zakaj se jih je toliko vrnilo?«

»Niso se vrnil.«

»Kje pa so potem?«

»Pomrli so.«

Nastala je grobna tišina. Izenada je na vse prišlece legla zla slutnja. Hawkens je s svojim jetičnim in medlim glasom prekinil molk:

»Tudi mi smo zapisani smrti. Kajpak tudi vi! Zakaj ste prišli sem?«

»Molčite!« mu je skrbeče vzkliknil Rosner. Vsi stari kolonisti so se v istem trenutku spogledali.

»Hm!« je pripomnil Tom Smith. »Tako so torej razumeli naš prihod v raj! Toda, če smem vprašati, zaradi česa pa jih je pomrlo toliko?«

(Dalje prihodnjič)

★

Si dobre volje in vesel,
če »Grudo« v rokah boš imel.
Da rešen boš še vseh skrbi,
takoј kovače pošlji tri!

★

KAJ POMENI ? na naslovu ovitka —
boste zvedeli v rubriki: »Uprava sporoča!«

● **Zabogojstvo.** Ob Misisipiju v Ameriki živi velika vrsta žab. Njih bedra imajo snežnobelo slastno meso. Dosežejo do 20 cm dolgosti in tehtajo dva do tri funte. Zato jim pravijo volovske žabe. V Ameriki jih gojijo v farmah in iztržijo zanje do 20 milijonov dolarjev na leto. 2500 žabjih farm zredi na Japonskem do 100 milijonov živalic na leto. Razen mesa uporabljajo žabjo kožo, ki daje okrasno usnje.

● **Zvočnike** za radio-aparate izdelujejo sedaj tudi tako, da jim dajo ploščato obliko. Niso debelejši kot slika z močnim okvirjem. Lahko se obešajo na steno in po obliki prilagodijo slogu hišne oprave.

● **Argentina** je vedno nudila naseljenecem vseh stanov največ ugodnosti. Tam je naseljenih zlasti mnogo Hrvatov iz Dalmacije in drugod. Dasi redko naseljena, producira 5 % vse pšenice in 7 % vse koruze, kar je pridelava svet. Razen tega pridelajo tudi mnogo drugega živeža. Posebno je razvita živinoreja in produkcija rud.

● **Mastna suknja** — dobro priporočilo — seveda na Kitajskem. Kitajec uporablja obleko tudi za prtič. Na številu madežev se spozna bogastvo — tak človek poje mnogo skopčevine. Čista suknja znači, da nje lastnik gladuje. Ne bomo posnemali! Pri nas je čista suknja še vedno znak čistoče in olike.

● **Kokosovih palm** je samo na Javi 70 milijonov. Eno drevo rodi letno 50—120 orehov.

● **Rosopisci** so novi stroji za merjenje, koliko rose je padlo čez noč. Rosá se zbira na tanki, črni, malo upognjeni pločevinasti ročiči, ki molí iz stroja. V stroju je občutljiva tehničnica s posebnim pisalom, ki zaznamuje na tekočem traku težo orošene ročice. Ob kateri uri je padlo največ rose, kdaj je nehala rositi, kdaj je začela rosa izhlapevati — vse to pove črtica na traku. Take stroje rabijo vrtnarji, ki gojijo zelo občutljive rastline.

● **Bacil gobavosti** se je posrečilo gojiti dunajskemu seroterapevtskemu institutu. Na svetu je menda okoli 4 milijone gobavih.

● **Koledar** so imeli stari Egipčani že pred 61 stoletji. Najstarejša piramida šteje 46 stoletij. Njih zgodovina se je začela pred 51. stoletji, ko so zgradili glavno mesto Mennufer (Merufis).

● **Krivokljun** vali v decembru in januarju.

Spet bo Velika noč

Velikonočnemu času pravijo ponekod v Sloveniji vuzem. Mati tega naziva je beseda mesovzem, kar pomeni, da se z vuzmom pričinja razdobje, ko je po cerkvenih določilih meso spet dovoljeno jesti — v nasprotju s postom, ki ima koren v besedi mesopust, torej čas, v katerem naj se meso ne jé.

Torej vam, dragi bralci, želim, vesel in srečen vuzem, poln pirhov!

Pirhov? Saj res, kaj pa je s pirhi, oziroma s pisanicami?!

Povprečen rimski letopisec Aelius Lampridus poroča, da je na dan rojstva kasnejšega rimskega cesarja Aleksandra Sevèrja neka kura znesla rdeče jajce. Toda to je bajka, ki ji resen človek našega časa ne sede na limanice. Da razložimo postanek velikonočnih pirhov, moramo opozoriti, da so se nekdanj cerkvenih postnih določil držali vse strožje ko danes. Meso je bilo prepovedano jesti in prav tako jajca, ki so tudi mesna hrana. Ljudje so jih jedli lahko šele ob mesovzemu. A kam z jajci, ki jih kure zneso v času nekaj tednov trajajočega posta? Podjetni trgovci so se domislili, da bi jajca poslikali in jih takšna ob mesovzemu z lepim dobičkom

razpečali med ljudi. Tako so nastali prvi pirhi, ki so kasneje prešli v tradicijo. Šega se je udomačila najprej na Francoskem, kasneje pa so se je oprijeli tudi drugi narodi.

Slikanje pirhov je postala prava umetnost. V francoskem muzeju v Versaillesu še zdaj kot veliko dragocenost hranijo nekaj velikonočnih pirhov, ki sta jih mojstrsko poslikala znamenita slikarja Watteau in Lancret.

V Belgiji je n. pr. navada, da za Veliko noč poklonijo mladenke svojim zaročencem cvetlice, zaročenci pa svojim izvoljenkam pirhe, na katerih so napisani razni ljubezenski izreki. Ta šega je v navadi tudi pri nas v Sloveniji.

Zato poklanjam vam, kmetskim fantom in dekletom, za letošnji vuzem velik pirh, na katerem boste brali:

Čitaj pridno našo »Grudo«,
naj bo tvoj idejni list,
ne plačuj pa ga z zamudo —
saj le tebi je v korist!

Vaš

Peter Šilj

Vedi vsak, ki si zamudnik:
»Gruda« záte se bori
in ker pač ni zlati rudnik,
naročnine se želi!

Prava bode disciplina
nas prežela le takrat,
če bo »Grudi« naročnina
plačevana brez zagat!

Ta, ki naš je in zaveden,
brez zamude je plačnik,
če pa kdo ni resen, reden —
dolg mu krut je oblastnik!

ZA PROSTI ČAS NAJ PRIDE SMEH V VAS

Janez Zabkar:

MEMENTO AMORIS...

Spominjaj se ljubezni...

(Po Prešernu)

Dolgost ljubezni naše je pač kratka.
Kaj znanec že podvrgla je copata!
Odrpta noč in dan so srca vrata,
imena ne pove nobena pratka...

Ljubezni ne obvarje koža gladka,
od nje nas ne odkupjo kupi zlata.
Ne odpodí od nje teh rožic tata,
veselja slast, strasti ne pesem sladka.

Naj zmisli, kdor slepoto ljubi sveta
in od dekleta do dekleta leta,
da pade vsakdo, kdor enkrat dozori.

Znabiti, da kdor zdaj vesel prepeva,
pozneje, ko bo stal pred koncem dneva
molče trobental bo: »Memento amoris!«

MESTNA VLJUDNOST

Trgovec spremi mlado, prijazno gospodično do vrat trgovine.

»Saj ni treba,« se brani gospodična. »Tudi sama bi našla do vrat.«

»Verjamem,« odvrne trgovec, »toda, veste, v zadnjem času so pri nas precej pokradli.«

PRI VEROUKU

Katehet: Poldek, kaj postane iz človeka, ki vedno misli le na telo, na dušo pa pozabi?

Poldek: Zredi se, korajžno odgovori Poldek.

MOČ NAVADE

K natakarku, ki ima dve hčeri, črnolasko in svetlolasko, pride snubec in reče: Prosim za roko vaše hčerke!

Hčerko? vpraša natakark. Črno ali svetlo?

PRI ZOBOZDRAVNIKU

Bolnik: Ali izdirate zobe brez bolečin?

Zdravnik: Ne vedno. Nedavno me je neki bolnik ugriznil v prst.

SLIKARSKI MODEL

Neki slikar je iskal za slikanje moški model. Javi se Matevž. Slikar ga vpraša: Ali ste že kdaj sedeli za sliko?

Matevž: Kaj, za sliko? Ne, ne, pač pa zaradi zlatnine.

DOBRA ŽENA

Blaž: Zakaj pa si tako lisast po obrazu?

Boštjan: Pred dnevi sem praznoval god, pa me je žena obsipala s cvetjem.

Blaž: Kako, ne razumem?

Boštjan: Cvetje je bilo namreč v lončkih.

KAJ POMENITA DVA ?? na naslovu ovitka — je razloženo v rubriki: »Uprava sporoča«!

„DRAVA“

je prava naša domača zavarovalnica malega človeka

MARIBOR, Sodna ulica, v lastni palači
Glavno zastopstvo: Ljubljana, Pražakova 8/I
in v Subotici, Manojlovičeva 5

Domači zavarovalni zavod — zavaruje za smrt in doživetje — za doto in gospodarsko osamosvojitve — za rento, starostno preskrbo, preužitek, pokojnino — denar zavarovancev (njihova premijska rezerva) je varno naložen

Kdor želi sebi in svojem dobro, se zavaruje pri »DRAVI«! — Zahtevajte prospekte in obisk zastopnikov! — Išče mo zastopnike in potnike za vse kraje

Ekonom Ljubljana, Kolodvorska ul. 7

d. z o. z.

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. — Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rudninskega superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo.

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

Razne vrste

ZDRAVILNIH ZELIŠČ

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

KMETIJSKA DRUŽBA, r. z. z o. z.
v LJUBLJANI, Novi trg šte. 3

Zahtevajte informacije — pošljite vzorce in ponudbe!

Kmetijski hranilni in posojilni dom

zadruga z neomejenim jamstvom

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica šte. 1

Žiro račun pri Narodni banki — Račun Poštne hranilnice 14.257 — Brzjav „Kmetiskidom“
Telefon 28.47

Sprejema vloge

na knjižice in na tekoči račun — Daje kratkoročna posojila — Eskontuje menice
Novo vloge na knjižice in na tekoči račun vsak čas razpoložljive obrestuje po **4 do 5%**

Za vse vloge nudi popolno varnost

Zaupajte domačemu denarnemu zavodu!